

Antics artesans: realització d'un fotollibre sobre oficis antics

Manel Augé i de Oleza
Grau en Mitjans Audiovisuals

CURS 2020-21



Centre adscrit a la





Centre adscrit a la



Grau en Mitjans Audiovisuals

ANTICS ARTESANS: REALITZACIÓ D'UN FOTOLLIBRE SOBRE OFICIS ANTICS

Memòria Treball Aplicat

Manel Augé i de Oleza

TUTORA: Eva Parey

CURS 2020-21



Dedicat a tothom qui ha format part del projecte, a la família i als amics.

Resum

El present Treball Final de Grau tracta de la realització d'un *fotollibre*, contingut del qual comprèn deu reportatges de diferents treballadors i treballadores que es dediquen a oficis artesanals que es practiquen des de temps ancestrals. L'estudi d'aquest *fotollibre* tracta sobre com han afectat la modernització, la mecanització i la globalització a aquests antics oficis, plasmant-ho tant fotogràficament com amb declaracions dels mateixos treballadors i treballadores.

Resumen

El presente Trabajo Final de Grado trata de la realización de un *fotolibro*, contenido del cual comprende diez reportajes de diferentes trabajadores y trabajadoras que se dedican a oficios artesanales que se practican des de tiempos ancestrales. El estudio de este *fotolibro* trata sobre cómo han afectado la modernización, la mecanización y la globalización a estos antiguos oficios, plasmándolo tanto fotográficamente como con declaraciones de los mismos trabajadores y trabajadoras.

Abstract

This Final Degree Project deals with the realization of a photobook, content of which includes ten reports from different workers who are engaged in craft trades that are practiced since ancient times. The study of this photobook deals with how modernization, mechanization and globalization have affected these ancient trades, capturing it both photographically and with statements from the workers themselves.

Índex

Índex de figures	IV
Índex de taules	VII
Glossari de termes	IX
1. Introducció.....	1
2. Marc conceptual	4
2.1. Definició i orígens de la fotografia.....	4
2.1.1. Inicis de la fotografia.....	5
2.1.2. Arribada de la fotografia documental.....	5
2.1.3. Fotoperiodisme vs. fotografia documental	6
2.1.4. Canvi de paradigma de la fotografia documental en àmbits rurals i artesanals: <i>Farm Security Administration</i>	7
2.1.5. Definició de Fotoreportatge.....	8
2.1.6. Els fotollibres	8
2.2. Arribada de les noves tecnologies i la constant modernització	8
2.2.1. Massificació.....	9
2.2.2. Substitució de personal, robotització i evolució de la maquinària	11
2.2.3. Oficis antics en perill d'extinció.....	12
3. Anàlisi de referents	14
3.1. Referents de tema	14
3.1.1. Javier Corso i OAK	14
3.1.1.1. Matagi.....	14
3.1.2. Jordi Borrás i La Mira	18
3.1.2.1. Ostres!!!.....	18
3.1.3. Oriol Clavera i Matança del porc	21
3.1.4. Gemma Miralda i Transhumance	23
3.1.5. Richard Avedon.....	25
3.2. Referents de format	27
3.2.1. Caminos de Exilio	27
3.2.2. Catalans	29
4. Objectius i abast.....	30
4.1. Objectius generals.....	30

4.2. Objectius específics	31
4.3. Target del projecte	31
5. Metodologia i flux de treball	32
5.1. Primera fase: documentació prèvia.....	32
5.2. Segona fase: selecció i contacte dels objectes a fotografiar	33
5.3. Els reportatges	34
5.3.1. Elecció del material	35
5.3.1.1. La càmera	35
5.3.1.2. Les òptiques.....	36
5.3.1.3. Complementos fotogràfics.....	37
5.3.1.4. Softwares utilitzats	37
5.3.2. Preproducció.....	38
5.3.3. Producció.....	38
5.3.4. Postproducció	38
5.4. Maquetació i impressió dels reportatges en format llibre.....	38
6. Anàlisi i resultats	40
6.1. Preproducció: cerca de treballadors.....	40
6.2. Realització de reportatges.....	41
6.3. Revelat de les imatges	43
6.4. El <i>fotollibre</i>	44
6.4.1. Narrativa i organització	44
6.4.2. Maquetació i impressió.....	44
7. Conclusions	46
7.1. Possibles ampliacions	48
8. Referències	49
8.1. Bibliografia.....	49
8.2. Webgrafia	52
9. Estudi de viabilitat.....	54
9.1. Planificació	54
9.1.1. Planificació inicial.....	54
9.1.2. Desviacions	54
9.2. Anàlisi de la viabilitat tècnica.....	56
9.3. Anàlisi de la viabilitat econòmica	57

9.4. Aspectes legals	62
10. Annexos.....	63
10.1.Fotografies prèvies als reportatges	63
10.2.Fotografies dels reportatges.....	66
10.2.1. Lutier i mestre constructor d'instruments de vent	66
10.2.2. Mestre forjador i ferrer	68
10.2.3. Artesà en cuir.....	70
10.2.4. Cistellera.....	72
10.2.5. Ebenista i tallista	74
10.2.6. Patisser	76
10.2.7. Paperera	78
10.2.8. Escultor i orfebre	80
10.2.9. Sabater	82
10.2.10. Artesana en llana i enfeltradora	84
10.3.Altres	86

Índex de figures

Figura 3.1.1.2.1. Fotografia de <i>Matagi</i>	15
Figura 3.1.1.2.2. Fotografia de <i>Matagi</i>	16
Figura 3.1.1.2.3. Fotografia de <i>Matagi</i>	16
Figura 3.1.1.2.4. Fotografia de <i>Matagi</i>	17
Figura 3.1.1.2.5. Fotografia de <i>Matagi</i>	17
Figura 3.1.2.1.6. Fotografia d' <i>Ostres!!!</i>	19
Figura 3.1.2.1.7. Fotografia d' <i>Ostres!!!</i>	19
Figura 3.1.2.1.8. Fotografia d' <i>Ostres!!!</i>	20
Figura 3.1.2.1.9. Fotografia d' <i>Ostres!!!</i>	20
Figura 3.1.3.10. Fotografia de <i>Matança del Porc</i>	21
Figura 3.1.3.11. Fotografia de <i>Matança del Porc</i>	21
Figura 3.1.3.12. Fotografia de <i>Matança del Porc</i>	22
Figura 3.1.4.13. Fotografia de <i>Transhumance</i>	23
Figura 3.1.4.14. Fotografia de <i>Transhumance</i>	23
Figura 3.1.4.15. Fotografia de <i>Transhumance</i>	24
Figura 3.1.5.16. Fotografia de Richard Avedon.....	26
Figura 3.1.5.17. Fotografia de Richard Avedon.....	26
Figura 3.1.5.18. Fotografia de Richard Avedon.....	26
Figura 3.1.5.19. Fotografia de Richard Avedon.....	26
Figura 3.1.5.20. Fotografia de Richard Avedon.....	26

Figura 3.1.5.21. Fotografia de Richard Avedon.....	26
Figura 3.2.1.22. Portada de <i>Caminos de Exilio</i>	27
Figura 3.2.1.23. Pàgines 26 i 27 de <i>Caminos de Exilio</i>	28
Figura. 3.2.1.24. Pàgines 70 i 71 de <i>Caminos de Exilio</i>	28
Figura 9.1.1.25. Diagrama de <i>Gantt</i>	54
Figura 9.1.2.26. Diagrama de <i>Gantt</i> modificat.....	55
Figura 10.1.27. Siluetes d'eines utilitzades per artesans.....	63
Figura 10.1.28. Mà del forjador Miquel Xirau després d'utilitzar la fornal.....	63
Figura 10.1.29. Panell d'eines artesanal d'en Pedro Sañudo.....	64
Figura 10.1.30. Llibre de receptes de pastisseria d'en Tomàs Colomer.....	64
Figura 10.1.31. Banc de treball i diverses eines de la Marta Penina.....	65
Figura 10.2.1.32. Primera fotografia a en Miquel Puigdellívol.....	66
Figura 10.2.1.33. Segona fotografia a en Miquel Puigdellívol.....	67
Figura 10.2.1.34. Tercera fotografia a en Miquel Puigdellívol.....	67
Figura 10.2.2.35. Primera fotografia a en Miquel Xirau.....	68
Figura 10.2.2.36. Segona fotografia a en Miquel Xirau.....	69
Figura 10.2.2.37. Tercera fotografia a en Miquel Xirau.....	69
Figura 10.2.3.38. Primera fotografia a en Pedro Sañudo.....	70
Figura 10.2.3.39. Segona fotografia a en Pedro Sañudo.....	71
Figura 10.2.3.40. Segona fotografia a en Pedro Sañudo.....	71
Figura 10.2.4.41. Primera fotografia a la Marta Penina.....	72

Figura 10.2.4.42. Segona fotografia a la Marta Penina.....	73
Figura 10.2.4.43. Tercera fotografia a la Marta Penina.....	73
Figura 10.2.5.44. Primera fotografia a en Ricard Pascuet.....	74
Figura 10.2.5.45. Segona fotografia a en Ricard Pascuet.....	75
Figura 10.2.5.46. Tercera fotografia a en Ricard Pascuet.....	75
Figura 10.2.6.47. Primera fotografia a en Tomàs Colomer.....	76
Figura 10.2.6.48. Segona fotografia a en Tomàs Colomer.....	77
Figura 10.2.6.49. Tercera fotografia a en Tomàs Colomer.....	77
Figura 10.2.7.50. Primera fotografia a la Victòria Rabal.....	78
Figura 10.2.7.51. Segona fotografia a la Victòria Rabal.....	79
Figura 10.2.7.52. Tercera fotografia a la Victòria Rabal.....	79
Figura 10.2.8.53. Primera fotografia a en Roberto Fuentes.....	80
Figura 10.2.8.54. Segona fotografia a en Roberto Fuentes.....	81
Figura 10.2.8.55. Tercera fotografia a en Roberto Fuentes.....	81
Figura 10.2.9.56. Primera fotografia a en José Antonio López.....	82
Figura 10.2.9.57. Segona fotografia a en José Antonio López.....	83
Figura 10.2.9.58. Tercera fotografia a en José Antonio López.....	83
Figura 10.2.10.59. Primera fotografia a la Laia Aguilà.....	84
Figura 10.2.10.60. Segona fotografia a la Laia Aguilà.....	85
Figura 10.2.10.61. Tercera fotografia a la Laia Aguilà.....	85
Figura 10.3.62. Logotip <i>Vila Impressor s.l.</i>	86

Índex de taules

Taula 3.1.1.2.1. Fases del projecte <i>Matagi</i>	16
Taula 3.1.2.1.2. Fases del projecte <i>Ostres!!!</i>	19
Taula 3.1.5.3. Fotografies de Richard Avedon.....	26
Taula 9.1.1.4. Diagrama de <i>Gantt (2020-2021)</i>	54
Taula 9.1.1.5. Diagrama de <i>Gantt</i> modificat (<i>2020-2021</i>).....	55
Taula. 9.3.6. Despeses del material d' <i>Antics artesans</i>	57
Taula. 9.3.7. Despeses de Software i Hardware d' <i>Antics artesans</i>	57
Taula. 9.3.8. Amortitzacions del material d' <i>Antics artesans</i>	58
Taula. 9.3.9. Amortitzacions de Software i Hardware d' <i>Antics artesans</i>	59
Taula. 9.3.10. Pressupost equip de professionals.....	59
Taula. 9.3.11. Despeses de transport d' <i>Antics artesans</i>	60
Taula. 9.3.12. Despeses de la impressió d' <i>Antics artesans</i>	60
Taula. 9.3.13. Despeses totals d' <i>Antics artesans</i>	61
Taula. 9.3.14. Despeses d'amortització totals d' <i>Antics artesans</i>	61

Glossari de termes

<i>Càmera full frame</i>	Càmera de sensor de format complet, o 24 x 36 mm, aproximadament.
Empaquetat	Acció d'agrupar tots els arxius necessaris per a la impressió d'un llibre, conjuntament en una carpeta.
Globalització	Procés social en el qual hi ha un constant creixement de comunicacions i dependència entre països d'arreu del món.
Mecanització	Procés de qualsevol activitat en la qual l'energia mecànica és integrada per a aconseguir major eficiència i eficàcia.
Modernització	Transició d'una societat antiga o tradicional a una moderna o actual.
Noves tecnologies	Eines aparegudes en els últims anys que proporcionen una facilitat per totes les comunicacions.
Revelat digital	Procés d'edició digital d'una imatge per tal de convertir-la de RAW a un format d'imatge, modificant també els seus valors per optimitzar-la al gust de l'editor.
RGB (Red, Green, Blue)	Composició de color en el qual els colors primaris són el vermell, el verd i el blau.
<i>Timings</i>	Organització de tasques dins d'un període de temps determinat.

1. Introducció

L'arribada de les noves tecnologies ha estat un factor clau per al desenvolupament de la modernització, la mecanització i la globalització. Aquests processos han permès que a mesura que ha anat avançant el temps, l'abast de la publicitat pugui ser molt més ampli, arribant a molta més gent de la que antigament es podia imaginar. Aquest fet, també permet que a mesura que avança el temps, sorgeixin nous oficis i noves tendències, o si més no, que diferents àmbits del món laboral, que han obligat als antics oficis a adaptar-se a aquesta modernització: perfils a les xarxes socials, publicitat per internet, venda per internet, etc.

Està clar que tant empreses com consumidors busquen el més efectiu i el que més els pot interessar de cara al benefici propi, parant atenció a característiques com podrien ser els preus, la immediatesa o la comoditat, entre altres. De fet, moltes corporacions aconseguen que hi hagi més tràfic amb aquests nous mètodes i mitjans (si no és que només disposen d'aquests mètodes) que amb els mètodes tradicionals. No obstant, hi ha oficis que es troben a la corda fluixa i lluiten per sobreviure al constant canvi de la societat, de la mateixa manera que hi ha que ja no existeixen perquè han acabat desapareixent. Aquests oficis, són els que s'han practicat des de temps remots, o dit d'una altra manera, són oficis que es duen a terme des d'abans de la modernització, la mecanització i la globalització. Són supervivents del món laboral.

La paraula "supervivents" anteriorment anomenada pot sonar molt grotesca o estranya dita de cara als oficis, però la mateixa història ens diu que hi ha hagut oficis que degut a l'evolució del món i la modernització han desaparegut. Altres han estat, estan o estaran en un futur no molt llunyà, en perill de desaparèixer. Oficis majoritàriament artesanals, manuals, modestos o naturals que s'han practicat des de fa segles, o fins i tot mil·lennis, que en el seu moment van estar en auge, van ser molt necessaris i la seva important existència per a la població del moment va ser vital per tal que avui en dia tinguem les facilitats que tenim, i el comerç i la indústria siguin com són.

Aquest treball pretén conèixer històries de treballadors que actualment practiquen oficis que s'han dut a terme des de temps remots, aprofundint directament en les vivències de

com afronten l'amenaça que provoquen els processos com la modernització i la globalització, i en conseqüència les grans corporacions a aquests reduïts col·lectius.

Aquest TFG tracta de fer un projecte fotogràfic englobant diferents treballadors de diferents oficis que es practiquen des de temps remots. Per això, serà necessària una recerca i un posterior contacte amb aquests treballadors, i que sobretot, es puguin tenir a l'abast per a poder realitzar aquestes fotografies. Aquestes sèries fotogràfiques seran capturades amb l'objectiu de mostrar quina és la manera de treballar actual d'aquests treballadors i mostrar també com afecten o han afectat la modernització, la mecanització i la globalització als seus oficis. Això serà possible acompanyant-los durant una de les seves jornades laborals.

Les fotografies seran plasmades en un llibre fotogràfic que serà el producte final que contindrà el resultat de la part pràctica d'aquest projecte. Cada pàgina contindrà una o varies fotografies acompanyades d'algunes de les paraules de cadascun dels treballadors, que explicaran com ha estat la seva experiència treballant en un ofici antic i combatent o adaptant-se als canvis apareguts en els últims anys.

Els oficis que s'ha acabat retratant són els següents: ebenista i tallista, sabater, pastisser, forjador, artesà en cuir, escultor, paperera, cistellera, luthier i constructor d'instruments de vent i finalment una artesana en llana. Aquests treballadors seran els protagonistes del treball, i per tant, del llibre fotogràfic, i seran els encarregats de fer saber al públic, com han afectat els processos socials com la modernització, la mecanització i la globalització als seus respectius oficis.

El projecte fotogràfic documental constarà en documentar 10 històries de vida de 10 treballadors diferents de més de cinquanta anys que es dediquin a diferents oficis artesanals i familiars del territori català a través d'un petit reportatge per a cada treballador.

Cada reportatge constarà de 3 fotografies finals:

1. La primera serà la presentació del treballador corresponent, que constarà d'un retrat en vertical al seu espai de treball.

2. La segona fotografia serà horitzontal i consistirà en fotografiar l'espai de treball del treballador. Tractarà d'un pla general, on sempre que es pugui hi apareixerà també el treballador.
3. La tercera fotografia de cada reportatge també serà horitzontal i consistirà en capturar al treballador fent la seva feina i utilitzant mínim una eina essencial per a poder executar la tasca que està fent.

2. Marc conceptual

2.1. Definició i orígens de la fotografia

Segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, la fotografia es pot definir com a “procediment tècnic que permet obtenir imatges permanents mitjançant un dispositiu òptic que produeix una imatge real sobre una capa fotosensible”. No obstant, amb una mirada més filosòfica, segons Jaime Munárriz (1999), llicenciat i doctorat en fotografia i audiovisuals a la UCM, entre d'altres “quan mirem fotografies estem veient escenes que no són realment davant dels nostres ulls, però que han quedat atrapades en aquell objecte, permetent una recreació del moment perceptiu” (p. 119). A part, apunta una altra consideració del concepte, i diu que:

El nostre univers d'objectes fabricats inclou diversos tipus d'objectes que representen la realitat visual. Entre tots ells, la fotografia destaca per la seva especificitat. Les imatges fotogràfiques tenen un caràcter radicalment diferent de la resta de representacions visuals de la realitat. Mentre que totes aquestes se'ns apareixen com un artifici construït, tractant d'aconseguir aquella representació amb major o menor fortuna, la fotografia apareix com una representació fidel i precisa, una representació perfecta. Són imatges que reproduïxen la realitat tal com és (...) (p. 120).

Així doncs, havent cercat i conegut aquestes percepcions del concepte de fotografia, es pot concloure de la següent manera: la fotografia, a diferència d'altres representacions de la realitat, representa aquesta tal com és, essent la representació més específica i amb més detall que existeix.

Malgrat les definicions vistes anteriorment, hi ha moltes percepcions diferents de fotografia.

Per exemple, per Joanna C. Scherer (1992) les imatges fotogràfiques han de ser utilitzades, “no com a rèpliques de la realitat, sinó com a representacions que requereixen una lectura crítica i una interpretació” (p.32). També hi ha altres conceptes, com el fotomuntatge, definit al Diccionari d'Institut d'Estudis Catalans com a “tècnica fotogràfica per mitjà de la qual hom obté una fotografia a partir de dues o més per aconseguir determinats efectes”, en els que la realitat és alterada a partir d'altres fotografies.

2.1.1. Inicis de la fotografia

Pierre-Jean Amar afirma al seu llibre “*El fotoperiodismo*” que al llarg del segle XIX, arreu del món es van patir molts canvis que dictarien un abans i un després del món tal com el coneixem avui en dia. Un d’aquests grans canvis va ser el naixement de la fotografia, que va generar un gran desenvolupament en els mitjans de comunicació i va permetre conèixer països llunyans i diferents ètnies, va permetre fotografiar conflictes i guerres, i plasmar totes aquelles realitats que anteriorment només es podien retratar amb pintures o derivats (Amar, 2005).

D’altra banda, el fotògraf francès mencionat anteriorment, Pierre-Jean Amar, deixa per escrit que el primer nom que es troba dins de la història de la fotografia i que consta a tots els llibres i estudis del sector, és Joseph Nicéphore Niépce, inventor del primer mètode fotogràfic i considerat creador de la primera fotografia, anomenada *La Vue du Gras* realitzada l’any 1826. Aquesta fotografia es va realitzar amb la càmera fosca, que permetia obtenir imatges amb més de vuit hores d’exposició, i realment, sortien resultats poc nítids. Més tard, quan Niépce s’ajunta amb el que seria el seu soci, Jacques Daguerre, es perfeccionen els mètodes creats per Niépce, introduint al món l’invent conegut com a daguerreotip, que permetia imatges molt nítides, però que només oferien la fotografia original sense la possibilitat d’obtenir còpies. Amb el pas dels anys, aquest invent va permetre fer imatges amb un temps d’exposició de només 10 segons, fet realment inimaginable quan Niépce capturava amb la càmera fosca. Arreu del món s’utilitzava el daguerreotip per capturar imatges, fins que l’any 1839 a Anglaterra, Henry Fox Talbot, creà el negatiu sobre paper, més conegut com a calotip, que permetia obtenir còpies a les imatges que es capturaven (Amar, 2005).

2.1.2. Arribada de la fotografia documental

Des dels inicis de la fotografia, la càmera o l’objecte que capturava imatges en cada època determinada (daguerreotip i calotip entre altres), ha servit per a capturar i poder difondre determinades situacions que es viuen arreu del món.

Segons l’article *La fotografía documental y la utopía* de la llicenciada en Comunicació Audiovisual a la CEU San Pablo, Beatriz Guerrero, per a la revista *Miguel Hernández Communication Journal*, Jacob Riis i Lewis Hine van ser els precursors d’aquest tipus de

fotografia, que va néixer a principis del segle XX de les captures que realitzaven per Nova York d'injustícies i desigualtats que es trobaven pels carrers de la ciutat i volien denunciar (Guerrero, 2018).

2.1.3. Fotoperiodisme vs. fotografia documental

La fotografia és una eina que, explicant històries, pot fer veure realitats que desconeixem, pot conscienciar sobre un problema i és capaç d'ensenyar allò que es vulgui amb una simple ullada. Com va dir Helmut Gernsheim (1962) al seu llibre *Creative Photography: Aesthetic trends: 1939-1960*: “La fotografia és l'única “llengua” compresa a tot el món sencer” o (també referint-se a la fotografia): “Ens transformem en testimonis de la humanitat i inhumanitat de l'ésser humà”.

Cal tenir present que no és el mateix el fotoperiodisme que la fotografia documental, que en moltes ocasions es poden confondre, ja que són molt semblants. Per a Sousa (2000) el fotoperiodisme, a diferència de la fotografia documental es caracteritzarà per la finalitat més aviat que per a la seva intenció.

Ulises Castellanos (2003) fa una definició del fotoperiodisme al seu llibre *Manual del fotoperiodismo: retos y soluciones*:

La manera gràfica i sintètica d'exercir el periodisme (...) que aquest, és una forma de comunicació social a través de la qual es donen a conèixer i s'analitzen els fets d'interès públic. Sense el periodisme, l'home coneixeria la seva realitat únicament a través de versions orals, resums i representacions històriques i anecdotàries (p.15).

D'altra banda, Castellanos (2003, p.37), també ens ofereix una definició de fotografia documental, que la cataloga com a gènere de fotografia de premsa. Afirmar que no és una fotografia immediata, que és un gènere que va més enllà de la informació. La persona que es dedica a la fotografia documental ha de triar un tema del seu interès, i que, a partir d'imatges, ens expliqui la història que hi ha darrere d'aquell determinat tema. El desenvolupament d'aquest tipus de fotografia és tranquil i pausat, requereix hores, o fins i tot jornades amb aquells col·lectius o individus que es vol documentar, ja que es necessita conèixer aquell tema, conflicte o problema social en profunditat. El fotògraf va definint el seu estil a mesura que avança la sessió.

Com a conclusió, podem diferenciar el fotoperiodisme i la fotografia documental amb les característiques que duu a terme el fotògraf a l'hora de capturar imatges. Cenyint-nos amb la definició de periodisme, el fotoperiodista tracta un tema d'actualitat amb la major rapidesa possible i, teòricament, pretenent ser el més objectiu possible, mentre que el fotògraf documental tracta un tema, que no necessàriament ha de ser d'actualitat amb molta més calma i informant-se durant molt més temps sobre allò que decideix ell mateix. Ambdós conceptes coincideixen amb la famosa frase que va dir Robert Frank: "El més important és veure allò que resulta invisible pels altres".

2.1.4. Canvi de paradigma de la fotografia documental en àmbits rurals i artesanals: *Farm Security Administration*

La crisi estatunidenca provocada pel *Crack* del 29 va començar als EEUU i va acabar afectant a tot el món. Un dels sectors que més va patir va ser el rural, que juntament amb les fortes tempestes de sorra que es van produir durant els anys 30 van provocar que la majoria de gent dedicada al ruralisme i a la pagesia haguessin de canviar de residència (Sougez, 2007).

Per combatre aquesta forta crisi, l'ex-president dels EUA Franklin D. Roosevelt, va fundar el que es coneixia com a *Resettlement Administration* l'any 1935, que fou una administració encarregada d'ajudar i donar suport al sector rural, especialment a la gent més afectada per la forta crisi que es va patir. Més tard, la *Resettlement Administration* es va passar a dir al que avui en dia es coneix com a *Farm Security Administration* (Sougez, 2007).

Amb la *Farm Security Administration* es va obrir un departament de fotografia, dirigit per Roy Stryker per poder captar i enregistrar les labors i activitats que realitzava l'organització. Dins d'aquest departament, va néixer un equip format per Walker Evans, Dorothea Lange i Theodor Jung entre molts altres, que eren els encarregats de documentar fotogràficament el dia a dia i les rutines que seguien aquells agricultors i ramaders afectats per la gran crisi (Gunthert & Poivert, 2009).

El propi Roy Stryker, va fer menció a l'evolució que va patir la fotografia documental gràcies a aquesta organització i a la importància de la bellesa i el tractament que van anar adquirint les captures que realitzaven a la FSA:

La Farm Security Administration és l'encarnació més cèlebre d'un moviment més general de crist·lització de la corrent documental en el transcurs de la dècada de 1930. En efecte, és a partir d'aquell moment quan sorgeix, tant en fotografia com en cinema, la idea d'un gènere documental, dotat d'una teoria, una estètica i una història coherents, i que retrospectivament es constitueixen, en els dos mitjans de comunicació, una genealogia i figures mestres (Gunthert & Poivert, 2009).

2.1.5. Definició de Fotoreportatge

La paraula “*fotoreportatge*” és una paraula composta, formada per “foto” i “reportatge”. Cal saber doncs, el significat dels elements que formen aquest concepte. De la primera, “foto”, de “fotografia”, se n'ha parlat anteriorment. De la segona, cal fer incís i definir-la per entendre el concepte en la seva totalitat.

Segons Miguel Patterson (2003): “el reportatge és una informació amb caràcter profund; divulga un esdeveniment d'actualitat, però amplia i investiga molt més que la notícia”.

Seguint la definició que fa Patterson sobre el *reportatge*, es pot definir *fotoreportatge* com el fet de profunditzar sobre un fet o esdeveniment d'actualitat mitjançant la fotografia.

2.1.6. Els fotollibres

Celia Vega explica a la seva tesi doctoral (2020), que segons Alex Sweetman, un *fotollibre* és “una sèrie d'imatges, és a dir, un grup o conjunt d'imatges estretament unides, ben editades i organitzades en una seqüència lineal presentada en forma de llibre”. D'altra banda, Sweetman menciona la importància de la relació que hi ha entre dos importants factors: “el poder de la fotografia individual i l'efecte de l'organització seqüencial en forma de llibre”. Per a completar el concepte, també dóna molta importància al context de les imatges: “en aquest cas, la pàgina impresa, i com la disposició de les fotografies afecta el seu significat”.

2.2. Arribada de les noves tecnologies i la constant modernització

És ben sabut, que el món ha patit una mà de canvis que han aconseguit modernitzar i evolucionar el nostre entorn. Les pantalles, la intel·ligència artificial i les automatitzacions es multipliquen cada cop més al nostre dia a dia, i això, en moltes ocasions, suposa comoditats i una quasi obligació d'adaptació per a la majoria de la societat. Tanmateix,

existeixen col·lectius que malgrat l'evolució de la maquinària, no poden fer front a la globalització que tenim present des de les últimes dècades i que cada cop va incrementant de forma exponencial. Aquests col·lectius, normalment són els treballadors que es dediquen a feines artesanals o treballen matèries primeres.

Ulrich Beck (1986) dedica un capítol sencer en el seu llibre *La Sociedad del riesgo* (1986), al concepte de “destradicionalització” de les formes de vida de la societat industrial a causa de la individualització de la desigualtat social. En fa una bona síntesi de contextualització amb la següent afirmació:

Al fil dels processos d'individualització en el desenvolupament de postguerra de l'Estat de benestar les classes socials han sigut “destradicionalitzades” i dissoltes, i a l'inrevés: en altres condicions (com l'atur massiu), la dissolució de les classes socials pot anar acompanyada d'una agudització de les desigualtats socials. Aquest “efecte ascensor” *cap avall* guanya significat des dels anys vuitanta (p.116).

Podem concloure dedicant una gran importància al concepte que desenvolupa Beck. Com que cada cop hi ha una més pronunciada individualització de classes gràcies a l'evolució de la societat, i a causa d'aquesta massiva desigualtat hi ha més atur, no interessa quedar-se enrere i perdre ocupació en el món laboral. És per aquesta raó que hi ha hagut molts oficis tradicionals que s'han extingit o estan en perill d'extinció. D'altra banda, com afirma Ulrich, des dels anys vuitanta s'ha produït un increment de la desigualtat, a causa de l'exponencial evolució del món des de llavors (Beck, 1986).

2.2.1. Massificació

Per entendre el perquè de la massificació d'infinat de productes de molts oficis, cal saber l'origen d'aquests, per la qual cosa, cal definir què és un producte artesà, fet que antigament, gairebé tots els productes que es comercialitzaven eren artesans, i actualment, a vegades encara s'opta per acudir a negocis que produeixen productes artesanals.

Segons la investigació que va realitzar l'expert en economia social i cooperativisme, José Rayado Román, sobre la qualitat dels productes del mitjà rural:

Un producte artesà és aquell que utilitza matèries primeres de l'explotació, del mateix municipi, de municipis adjacents, d'una comarca, natural o no. Amb un alt component manual, que prima la individualitat del producte davant a la fabricació

en sèrie; llavors estem parlant que importa més el component humà que el mecànic o automatitzat (Román, 2003).

Atenent la definició que fa José Rayado Román, cal preguntar-se: Com és que actualment s'opta per automatitzar els sistemes de producció i no se li dóna tanta importància al component humà o individualitzat?

“No s'ha de creure que sigui la producció en massa la que amenaça l'artesania, sinó la massificació del consum en extensíssimes capes socials” afirma Hector Maravall Casesnoves en el seu article de revista *En torno a la artesanía* (1953).

Continua fent menció a una possible solució de cara al futur i supervivència dels artesans, bàsicament referint-se que han d'adaptar les seves eines i els seus recursos sense perdre l'essència d'una producció artesanal.

D'aquí la necessitat d'una gran i eficaç propaganda que vagi contra aquests mals de la massificació del consum, com a forma d'evitar aquests perills que poden acabar amb l'artesania. No es duguin a terme, doncs, els mitjans d'una política social d'estil antic, principalment proteccionista i aïllacionista, sinó, al contrari, s'ha de buscar una més adequada preparació per a la competència artesana, ensenyant a l'artesà noves perspectives del seu ofici i valer-se per si mateix (Casesnoves, 1953).

Més endavant, ens fa saber quin és el principal problema de la desaparició de molts clients de negocis artesanals, i com a conseqüència, el naixement del perill d'extinció d'alguns dels oficis antics i artesanals: “aquells que volen mantenir la idea bàsica de produir, d'esquena al consumir (...) són els principals coautors d'aquest fenomen social de proletarització i de crisi produït per la massificació del consum” (Casesnoves, 1953).

Finalment, tenint en compte el que exposen Casesnoves i Román, se'n pot extreure que mentre que l'artesania es dedica a cuidar més el producte i la producció d'aquest, mirant més pel consumidor, les produccions en massa no miren tant pel client, sinó que directament busquen una producció efectiva estàndard i automatitzada, sense aconseguir un producte de tanta qualitat, per a clients que apostin més per factors com la rapidesa, el preu o la comoditat.

2.2.2. Substitució de personal, robotització i evolució de la maquinària

Començant aquest apartat, tornem a analitzar l'article d'Aguilella i Bordanova (2013), aquest cop la conclusió:

Tots aquests treballadors anònims que van començar amb uns oficis artesanals i rudimentaris han fet possible el floriment d'una indústria que ha perdurat durant més de dos segles per aquestes terres, fent coneguda la província de Castelló per tot el món. Avui en dia, la fabricació *taulellera* no té res a veure amb el sistema productiu (tradicional) descrit (...) (Bordanova i Aguilera, 2013, p.113).

Aquesta conclusió ens introdueix el que és l'evolució dels oficis i la substitució del personal per la maquinària.

La robotització, definit a la Real Academia Española (2014) com "l'acció d'introduir robots en processos industrials", té innumerables avantatges per a l'ésser humà. Quan la maquinària genera un augment de producció i aconseguix establir una reducció de costos laborals, quan es guanya en qualitat de vida pel fet que hi ha més seguretat per part dels treballadors, surt a compte substituir persones per màquines o robots. Malgrat això, no tothom guanya en qualitat de vida, sinó tot el contrari. La robotització també té molts desavantatges, i el principal, és la pèrdua massiva de llocs de treball (Sierra, 2018).

La majoria de treball que ha acabat desapareixent a causa de la substitució de persones per robots o màquines, és treball amb efectes molt elevats respecte a la integritat física i mental dels treballadors. És per aquesta raó que inicialment la robotització va ser creada, per guanyar en qualitat de vida. No obstant això, tots els llocs de treball desocupats i substituïts per màquines han de tornar a ser col·locats a altres llocs, i aquest factor provoca que cada cop quedin menys llocs de treball i menys demanda en aquests sectors (Fernández, 2018).

Carla Fernandez nega al seu TFG *Robotización y transformación del empleo* (2018), l'afirmació de què un ofici és completament automatitzable, ja que com a mínim, es necessitarà sempre una persona controlant la maquinària utilitzada.

2.2.3. Oficis antics en perill d'extinció

Examinant els dos punts anteriors, podem arribar a la conclusió que: començant per la massificació i l'arribada de noves tecnologies, i com a conseqüència, la robotització i la substitució del personal per la maquinària, s'ha aconseguit portar fins al perill d'extinció o, fins i tot, a la desaparició a molts oficis. Havent-hi col·lectius que encara són vius gràcies al fet que s'han sabut adaptar a nous mètodes que abans eren impensables en els seus sectors.

Reme Bordanova i Vicent Aguilera expliquen a l'article *Antiguos oficios de las fábricas de azulejos de Onda* (2013) número 2 del volum 1 de la revista *Ariadna*, tot el procés que seguien els antics "taulellers" per poder crear les antigues rajoles de paret que tenien dibuixos decoratius i que encara són presents en moltes masies, habitatges, o altres indrets habitats. Introdueixen el seu article dient que des del segle XIX, aquesta indústria ha estat la que ha exercit com a pal de paller de l'economia del poble d'Onda i dels seus voltants. Afirmen també, que al poble, els negocis que s'hi dediquen s'han hagut d'adaptar a totes aquelles incorporacions i innovacions que el sector ha ofert (Bordanova i Aguilera, 2013).

A part, els creadors d'aquest article també fan menció a la desconexió que actualment té molta gent sobre aquest antic ofici i que tan presents estan els resultats de la seva feina al seu entorn: "Actualment, molta gent del poble desconex els diferents tipus de treballs que es realitzaven primitivament en la fabricació dels taulells i tot l'entorn social que els rodejava" (Bordanova i Aguilera, 2013, p. 104).

Bordanova i Aguilera expliquen que, tot i no ser un ofici extingit, la fabricació de taulells pateix una "destradicionalització". Aquest fet és recolzat per la desconexió de la població sobre els oficis que s'han practicat des de fa segles, segons Ulrich Beck (1986).

No obstant el que s'ha explicat anteriorment, hi ha altres raons i de més pes. La que té més importància segons Camila Gonzalez, Franco Longhi i Santiago Perez, és la idea amb la qual plantegen la seva Tesi de Grau *Sustitucion de trabajo por capital: ¿Trabajadores calificados vs. no calificados?*:

Una màquina que substitueix treball augmenta la productivitat del capital (per tant, l'ingrés del propietari del capital), i a la vegada redueix el preu del treball que substitueix (i l'ingrés del propietari del treball). Es pot deduir fàcilment que, lliurada la seva pròpia dinàmica, la innovació tecnològica té com a conseqüència

una mala distribució de la riquesa; generant una paradoxa de concentració que anomenem “Desigualtat Tecnològica” (González, Longhi, & Perez, 2016).

També expliquen i li donen importància al que és la naturalesa del treball i la qualitat dels oficis que ha generat internet. En molts casos, internet genera *microtreballs* o oficis *on-demand* (generar el que el client necessita depenent dels seus requeriments, segons el diccionari Cambridge), fet que perjudica el poder de negociació dels treballadors i que genera una caiguda en els seus beneficis, donant peu a que siguin al que es coneix com a contractistes independents o *freelances* (persona que fa treballs per a diferents organitzacions en comptes de treballar sempre per una mateixa) en comptes de treballadors o empleats. (González, Longhi, & Perez, 2016).

Per acabar, cal saber que els fets anomenats anteriorment no són una cosa nova, sinó que han estat succeint des de fa molts anys, però a més gran escala a causa de l'arribada de les noves tecnologies. L'origen de l'extinció d'alguns oficis ens l'explica Javier Martínez al seu article *La revalorización y promoción de los oficios tradicionales* de la revista *Cuadernos*, tot i que com s'ha mencionat anteriorment, no deixa de ser el mateix que passa actualment, però sense les noves tecnologies i internet.

La revolució industrial va ser el primer cop mortal als tallers artesanals antics. Això va ser degut a les noves indústries i les noves màquines que es van comercialitzar i estendre a gran escala. Aquestes van començar a produir productes més econòmics i en molts casos de més qualitat que els artesans (Martinez, 2009).

Els artesans no podien competir amb les grans corporacions, ni pel que fa al preu, ni a la qualitat del producte industrial. La raó era la inaccessibilitat tecnològica i la impossibilitat adaptativa, fet que va provocar la seva desaparició o la seva ruïna (Martinez, 2009).

3. Anàlisi de referents

Per a poder fer l'apartat de referents, es fa una recerca de diferents treballs o projectes que realitzen o han realitzat alguns fotògrafs i que són semblants al que es vol aconseguir amb aquest TFG. Aquests referents (siguin persones o documents) són també una inspiració i una motivació per a poder tirar endavant aquest treball.

Els referents estan dividits en dos apartats. El primer apartat consta en referents de tema, on s'exposen obres, projectes i treballs relacionats amb el tema escollit per a fer el TFG, és a dir: els oficis antics i tradicionals. El segon apartat engloba els referents de format, que és el producte final que es vol aconseguir a partir d'aquest treball, és a dir, un *fotollibre*.

3.1. Referents de tema

3.1.1. Javier Corso i OAK

OAK singular documentary projects és una agència i productora que centra el seu treball en projectes documentals. El seu equip està format per Javier Corso qui és fundador, CEO, director i fotògraf de l'agència; Alex Rodal, amb el càrrec d'investigador i productor, i Guillem Trius, qui també és fotògraf i realitzador audiovisual d'OAK.

3.1.1.1. Matagi

"*Matagi*" és el nom que reben els grups que es dediquen a la caça en petits pobles del Japó. Principalment cerquen i intenten caçar l'ós negre, i sobreviuen a partir de l'autosuficiència des dels seus inicis, a mitjans del segle XVI, dedicant-se a vendre carn, pell i altres productes d'origen animal.

Javier Corso, l'autor del reportatge *Matagi* (2017-2019), fet per a OAK, ens presenta un seguit de fotografies on amb simplement una ullada, podem entendre què és el que ens pretén transmetre.

Els petits grups de caçadors dels quals tracta el reportatge, majoritàriament es caracteritzen per, precisament, practicar l'activitat de la caça, concretament de l'ós negre, una subespècie d'ós comú al Japó. Tanmateix, el reportatge de Javier Corso, no tracta de mostrar la caça com a tal, sinó tot el que comporta la caça en aquests col·lectius. Analitzant totes les fotografies disponibles del reportatge en aquests instants (al web de l'agència s'hi esmenta que es publicarà un llibre el 2021, sense especificar data), podem entendre quina és la rutina que segueixen aquests caçadors, quina indumentària i eines utilitzen, què és el que fan abans i després d'anar a caçar, quina roba utilitzen, com i amb què decoren les seves cases o fins i tot quins costums tenen, tot a través d'imatges amb una estètica cuidada i amb un revelat neutre que caracteritza tota la sèrie fotogràfica.







Figura 3.1.1.2.1. Fotografia de *Matagi* (2017-2019) de Javier Corso. Font: Oak stories

Com en molts àmbits i sectors, per dur a terme les seves tasques, els Matagi fan una prèvia preparació per anar a caçar, completen la jornada de caça i després posen a punt tots aquells productes que poden extreure del que han caçat. Un equivalent a aquest procés, podria ser, per exemple, un projecte audiovisual on hi ha una preproducció, una producció i una postproducció. El reportatge de Javier Corso mostra diferents aspectes de cadascuna d'aquestes fases, i a través del llenguatge fotogràfic, permet al seu públic acostar-se i

conèixer millor allò que el fotògraf documenta, i d'aquesta manera poder fer que tothom qui miri el reportatge sàpiga completament el que vol difondre el fotògraf.

En tota investigació o reportatge, per entendre totalment el que s'hi fa, cal dividir en fases allò que es fotografiarà o es documentarà. En aquest cas, doncs, es divideix en contextualització (on ens permet saber com és l'entorn de les tasques que es realitzen), en preparació (on es veu clarament com planegen la sortida), en tasca (on es desenvolupa l'acció per la qual pren nom allò que es fa, en aquest cas és anar a caçar) i finalment la posada a punt (es tracta de les accions posteriors que es duen a terme després d'haver caçat, pescat o realitzat qualsevol acció artesanal. Un exemple seria envernissar després de tractar la fusta).

Matagi	
Contextualització	 <p style="text-align: center;">Fig. 3.1.1.2.2. Fotografia de <i>Matagi</i> (2017-2019) de Javier Corso. Font: Oak stories</p>
Preparació	 <p style="text-align: center;">Fig. 3.1.1.2.3. Fotografia de <i>Matagi</i> (2017-2019) de Javier Corso. Font: Oak stories</p>

Tasca	 <p data-bbox="616 663 1305 741">Fig. 3.1.1.2.4. Fotografia de <i>Matagi</i> (2017-2019) de Javier Corso. Font: Oak stories</p>
Posada a punt	 <p data-bbox="616 1238 1305 1317">Fig. 3.1.1.2.5. Fotografia de <i>Matagi</i> (2017-2019) de Javier Corso. Font: Oak stories</p>

Taula 3.1.1.1.1. Fases del projecte *Matagi* (2017-2019) de Javier Corso.

Font: Elaboració pròpia

Com a conclusió d'aquest referent, podem dir que *Matagi* (2017-2019) és una combinació de fotografies de retrat amb fotografies paisatgístiques de diferents situacions. Aquestes situacions, ens permeten entendre i contextualitzar les rutines que els caçadors japonesos duen a terme, englobant des de l'inici i la preparació del que és la seva feina, fins l'últim instant, incloent-hi també aquells trets més característics del col·lectiu, fotografiant la totalitat dels seus costums i entenent com són. És per aquesta raó que és una obra de referència que pot servir com a inspiració per a dur a terme aquest TFG.

Actualment, la figura del caçador ha quedat a un costat laboralment parlant. La caça ha passat a ser un *hobby*, un esport o un entreteniment, si més no, als països *primermundistes*. És per aquest motiu, que s'ha decidit obviar la caça per a aquest projecte. No obstant, *Matagi* és un referent en quan a la metodologia que fa servir Javier Corso per retratar una jornada de qualsevol ofici.

3.1.2. Jordi Borràs i La Mira

Jordi Borràs es defineix a si mateix com a “*il·lustrador de formació i fotoperiodista autodidacta per vocació*”. És especialista en aspectes socials, sobretot en l'àmbit de la ultradreta. És el cap de fotografia de la revista digital *La Mira*, i en aquest apartat s'analitzarà una de les seves publicacions, anomenada *Ostres!!!* (2020).



Com s'ha mencionat anteriorment, *La Mira* és una revista digital catalana la qual produeix contingut sobre economia, societat i cultura, entre d'altres, se centra en històries que passen exclusivament al territori català i com al seu web indica “*La Mira vol ocupar aquest espai de la no-ficció que, a Catalunya, és força orfe*”. El seu contingut es divideix en quatre apartats diferents: l'apartat d'històries, el de persones, el de visions i per últim el de sèries, que és el que engloba per temes els continguts i reportatges d'altres apartats. En l'apartat de visions, per exemple, podem trobar-hi casos de persones que porten anys dedicant-se a un determinat ofici, com podria ser l'exemple del reportatge *Ostres!!!* (2020), del qual se'n parlarà a continuació.



3.1.2.1. Ostres!!!

El reportatge *Ostres!!!* (2020) realitzat i fotografiat per en Jordi Borràs i redactat per Mireia Domènech, ens explica la història de Leucata, un poble d'ostreïcultors a la frontera catalano-occitana.

L'estructura del reportatge és ben clara: primer de tot trobem un text introductori que ens fa cinc cèntims i ens contextualitza el tema del qual tractarà la sèrie de fotografies que veurem, i tot seguit trobem totes les imatges que s'han realitzat, cadascuna d'elles amb un peu de foto que ens explica i ens ajuda a comprendre allò que veiem a la fotografia.

Ostres!!! (2020), segueix una estructura i un contingut similar al reportatge de Javier Corso, *Matagi* (2017-2019). Com s'ha vist anteriorment amb *Matagi* (2017-2019), el reportatge del fotoperiodista català també cobreix d'inici a fi la jornada laboral i tots els processos que se segueixen al llarg del dia d'un ostreïcultor, des de la preparació fins a la venda del producte, oferint també fotografies que permeten a l'usuari a entendre i contextualitzar-se sobre aquell ofici.

<i>Ostres!!!</i>	
Contextualització	 <p style="text-align: center;">Fig. 3.1.2.1.6. Fotografia d'<i>Ostres!!!</i> (2020) de Jordi Borràs. Font: La Mira</p>
Preparació	 <p style="text-align: center;">Fig. 3.1.2.1.7. Fotografia d'<i>Ostres!!!</i> (2020) de Jordi Borràs. Font: La Mira</p>

Tasca	 <p data-bbox="647 667 1273 748">Fig. 3.1.2.1.8. Fotografia d'<i>Ostres!!!</i> (2020) de Jordi Borràs. Font: La Mira</p>
Posada a punt	 <p data-bbox="647 1247 1273 1328">Fig. 3.1.2.1.9. Fotografia d'<i>Ostres!!!</i> (2020) de Jordi Borràs. Font: La Mira</p>

Taula 3.1.1.2.2. Fases del projecte *Ostres!!!* (2020) de Jordi Borràs. Font: Elaboració pròpia

S'ha decidit prendre referència d'*Ostres!!!* (2020), per al procés que segueix el fotoperiodista Jordi Borràs a l'hora de capturar la jornada. *Ostres!!!* (2020) tracta d'un ofici de mar, el qual existeix des de fa mil·lennis, però no és un ofici el qual requereixi un taller com a tal, un dels requisits d'aquest projecte. La principal inspiració que s'agafa d'*Ostres!!!* (2020), és la captació de la rutina que fan els treballadors, de la mateixa manera que es fa amb el projecte *Matagi* (2017-2019) de Javier Corso,

3.1.3. Oriol Clavera i Matança del porc

Oriol Clavera fa un reportatge que tal com anomena el seu títol, tracta de la matança del porc. No documenta un escorxadador ni cap espai que pertanyi a alguna empresa o negoci, sinó que fotografia la tradició que tenen des de generacions passades la família de l'Andreu i la Jacqueline: la matança de dos porcs amb l'ajuda dels veïns i els permet tenir carn per tot l'any. Aquesta matança la realitzen als Pirineus de Vallespir (entre la Catalunya Nord i França).



Fig. 3.1.3.10. Fotografia de *Matança del Porc* (2021) d'Oriol Clavera. Font: Oriol Clavera
Photography



Fig. 3.1.3.11. Fotografia de *Matança del Porc* (2021) d'Oriol Clavera. Font: Oriol Clavera
Photography



Fig. 3.1.3.12. Fotografia de *Matança del Porc* (2021) d'Oriol Clavera. Font: Oriol Clavera
Photography

D'aquest reportatge, se'n pren referència de l'antiguitat d'una tradició com aquesta. En la majoria de casos que sentim a parlar d'una matança, aquesta és part d'un ofici, sigui un escorxador o qualsevol feina relacionada amb la indústria càrnia. Dins de *Matança del Porc* (2021), d'Oriol Clavera, hi ha una diferència: no s'hi guanyen diners ni hi ha una voluntat comercial, per la qual cosa no es pot considerar un ofici, sinó, com s'ha mencionat anteriorment, una tradició. Aquest reportatge, doncs, és una inspiració, ja que la tradició sobre la qual tracta, és un procés totalment artesanal, ancestral i rudimentari.

3.1.4. Gemma Miralda i Transhumance

Segons el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, *Transhumance* (en català “transhumància” del verb transhumar) és el desplaçament anual que duen a terme els ramats cap a les terres baixes a l'hivern i cap a les muntanyes a l'estiu per aprofitar millor les pastures.

Gemma Miralda va conviure cinc dies i més de 150 quilòmetres amb el pastor Albert Suils i el seu ramat de més de 2.000 ovelles i cabres, en el viatge que va realitzar des de la comarca aragonesa del Baix Cinca fins Castelló de Sos, municipi que pertany a la zona dels Pirineus aragonesos.



Fig. 3.1.4.13. Fotografia de *Transhumance* (2021) de Gemma Miralda. Font: Gemma Miralda



Fig. 3.1.4.14. Fotografia de *Transhumance* (2021) de Gemma Miralda. Font: Gemma Miralda



Fig. 3.1.4.15. Fotografia de *Transhumance* (2021) de Gemma Miralda. Font: Gemma Miralda

El reportatge *Transhumance* (2021) de Gemma Miralda, és una gran inspiració en mostrar que encara existeixen oficis que, essent dels primers en aparèixer, no necessiten absolutament cap tecnologia i encara se segueixen practicant. D'altra banda, com als anteriors referents mostrats, és un clar referent en mostrar la jornada laboral d'un treballador d'un ofici ancestral.

3.1.5. Richard Avedon

Des que era ben jove, Richard Avedon va presentar curiositat i vocació per la fotografia. Es veia en aspectes com per exemple les fotografies familiars, les quals les construïen a la seva manera buscant una molt detallada posada en escena al gust de la família (Nates, 2012).




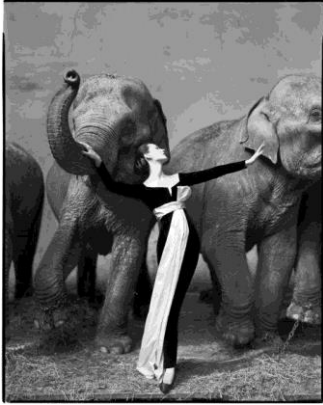


Avedon va abandonar els seus estudis de Filosofia, i va ser llavors, quan va entrar a la Marina amb una càmera que li va regalar el seu pare i va realitzar retrats a tots els membres i tripulants. Quan va sortir de la Marina, va començar a fer el que el faria conegut: fotografia de moda (Nates, 2012).

En aquest camp, treballava amb models experimentades, que sabien estar i moure's davant d'una càmera, i va aconseguir revolucionar el retrat de moda fent fotografies fresques i divertides per a les revistes, cosa que anteriorment havia passat en poques ocasions. Models amb patins per una plaça, models amb elefants, i en definitiva, havia aconseguit incorporar moviment, emocions i sensacions a les seves fotografies, fet totalment innovador i revolucionari en el món de la fotografia (Nates, 2012).

El mateix Avedon va definir el que era un retrat per a ell i referint-se al seu treball:

Un retrat no és una semblança. En el mateix instant que una emoció o un fet es converteix en una fotografia deixa de ser un fet per passar a ser una opinió. En una fotografia no existeix la imprecisió. Totes les fotografies són precises, cap d'elles és veritat (Guzmán, 2004).

Fent un recorregut per les seves fotografies i sabent la història que hi ha darrere de cadascuna d'elles, i sabent que ell mateix va definir la paraula "retrat", podem concloure que Avedon feia un retrat intimista, intentant entrar en els sentiments més profunds del/la model interactuant amb ell o ella, per tal que un mínim gest mostri el que el fotògraf vol transmetre amb aquella captura que està realitzant, siguin sentiments o expressions positives o negatives. Seguint amb aquesta línia, les fotografies de Richard Avedon són un gran referent per tal de realitzar les primeres fotografies de cada reportatge del projecte, ja que han de ser retrats dels treballadors, i s'intentarà buscar la connexió que té cada treballador amb els materials, productes o llocs de treball dels quals disposa.

Fotografies de Richard Avedon	
Fons Blanc	 <p>Fig. 3.1.5.16. Fotografia anomenada <i>Arnold Schwarzenegger, candidat a governador de Califòrnia</i> (2003) de Richard Avedon. Font: Oscar en Fotos</p>
	 <p>Fig. 3.1.5.17. Fotografia anomenada <i>Boyd Fortin, deshollador de serpientes de cascabel</i> (1979) de Richard Avedon. Font: Oscar en Fotos</p>
Exterior	 <p>Fig. 3.1.5.18. Fotografia per Dior: <i>Suzy Parker y Robin Tattersall</i> (1956) de Richard Avedon. Font: Oscar en Fotos</p>
	 <p>Fig. 3.1.5.19. Fotografia per Dior: <i>Dovima amb elefants</i> (1955) de Richard Avedon. Font: Oscar en Fotos</p>
Fons Fosc	 <p>Fig. 3.1.5.20. Fotografia a <i>Ingrid Bergman</i> (1961) de Richard Avedon. Font: Oscar en Fotos</p>
	 <p>Fig. 3.1.5.21. Fotografia a <i>Marilyn Monroe</i> (1957) de Richard Avedon. Font: Oscar en Fotos</p>

Taula 3.1.5.3. Fotografies de Richard Avedon. Font: Elaboració pròpia

3.2. Referents de format

3.2.1. Caminos de Exilio

Un dels referents que tenim en referència al format del projecte és el llibre *Caminos de Exilio* (2016). Com que el format que es vol dur a terme és un llibre fotogràfic, s'ha triat el projecte que van dur a terme cinc fotògrafs de diferents països, internacionalment reconeguts: l'espanyol Manu Brabo, el grec Giorgos Moutafis, l'egípcia Sima Diab, i els francesos Olivier Jobard i Pierre Marsaut.

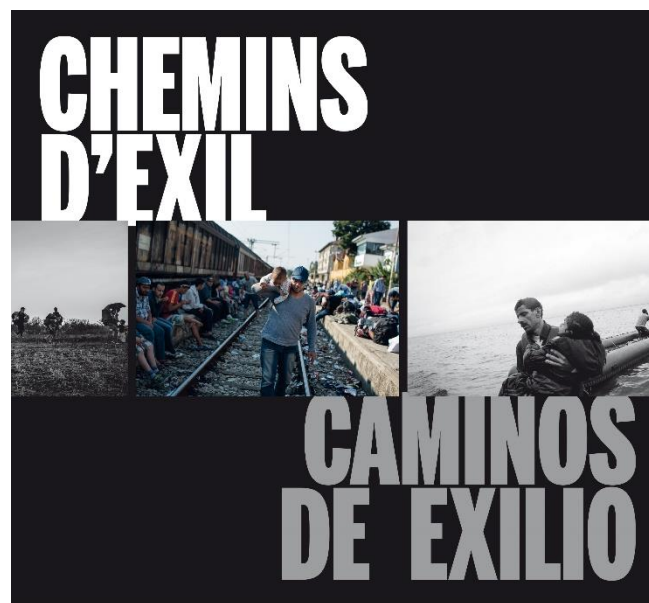


Figura. 3.2.1.22. Portada de *Caminos de Exilio* (2016)

Aquest llibre fa un recull seccionat d'alguns dels diferents conflictes que van reportar els fotògrafs que conformen el projecte. Al començament de cada apartat, i a l'hora de cada conflicte, s'hi pot trobar un text explicatiu que permet contextualitzar i fer saber en quines condicions i per a què es va decidir documentar cada determinat conflicte. Un cop s'entra a cada apartat arriba el contingut específic i d'importància: les fotografies. Hi ha diferents formats de pàgina: algunes pàgines contenen tant la fotografia com el seu peu de pàgina amb la data la qual va ser capturada la foto; d'altres ocupen dues pàgines, una per a la fotografia, i l'altra per a la informació d'aquesta.



Imagem: David de 28 de agosto de 2016.
 Descrição: Um homem está sendo lavado com água.
 Local: Um banheiro em um apartamento em São Paulo.
 26

Imagem: Carlos Henrique de 2016.
 Descrição: Um homem está sendo lavado com água.
 Local: Um banheiro em um apartamento em São Paulo.
 27



Imagem: Carlos Henrique de 2016.
 Descrição: Um homem está sendo lavado com água.
 Local: Um banheiro em um apartamento em São Paulo.
 27

Figura. 3.2.1.23. Pàgines 26 i 27 de *Caminos de Exilio* (2016). Font: Turnerllibros

Imagem: Guilherme de 2016.
 Descrição: Um menino está andando em direção à rua.
 Local: Uma rua em São Paulo.
 70



Figura. 3.2.1.24. Pàgines 70 i 71 de *Caminos de Exilio* (2016). Font: Turnerllibros

Caminos de exilio (2016), és exactament el format que es vol aconseguir per al document final que serà el llibre d'aquest TFG. La distribució de les pàgines amb els respectius peus de foto contextualitzant el moment capturat i com se situen en l'espai, és el que es vol aconseguir amb el aquest projecte: una foto per pàgina i el seu respectiu peu de foto (en cas que no hi càpiga, a la següent pàgina).

3.2.2. Catalans

El llibre fotogràfic *Catalans*, està realitzat a través de fotografies de Tino Soriano. El que aconsegueix aquest llibre és documentar l'estat del món, concretament a la societat catalana. És un llibre que mostra les vides de gent que viu i treballa a Catalunya, i com el mateix Tino Soriano explica a *Catalans*, per a ell ha estat una manera d'entendre la vida i comprendre el món, referint-se als i les catalanes que apareixen en aquest *fotollibre* i ha tingut l'oportunitat de documentar i conèixer.

El llibre està dividit en tres blocs, que són els següents:

1. **Catalans:** On el fotògraf s'aventura per alguns racons apartats i “no prometedors” de la geografia catalana i tracta de descobrir la gent que hi habita.
2. **La Catalunya Rural:** Apartat on el fotògraf va a la recerca de la vida del pagès.
3. **La Catalunya d'ahir i de demà:** On documenta aspectes tradicionals de la vida catalana, com podrien ser: els castellers o el Pessebre vivent entre moltes altres. També tracta temes urbans de diferents indrets catalans.

L'estructura dels tres blocs és la mateixa: al principi, dues o tres pàgines d'explicació, tant de les vivències i sentiments que va tenir el fotògraf a l'hora de documentar, com una breu explicació de les persones que hi trobarem al llarg de tot el capítol.

Quan acaba el text referent a cada bloc, comencen les fotografies. Normalment comença amb una foto horitzontal, segueix amb dos o tres retrats en vertical, i seguidament un conjunt de fotografies horitzontals que completen cada bloc. Totes les fotografies tenen un peu de foto, i si no hi cap a la mateixa pàgina (ja que hi apareix una fotografia ocupant la totalitat de la pàgina), apareix a la pàgina més propera que tingui espai, indicant la fotografia de la qual tracta.

Catalans (2005), és una gran inspiració a l'hora de plasmar les fotografies realitzades d'un reportatge per a la seva aparició en un llibre. És a dir, el contingut d'una fotografia, a part de la mateixa fotografia, consisteix en explicacions que la contextualitzin. És per aquesta raó que *Catalans (2005)*, és un referent a l'hora de situar fotos a un llibre i dividir-ho en apartats. A part dels peus de foto, és important fer prèviament una petita explicació referent a cada bloc, en el nostre cas, de cada reportatge i treballador.

4. Objectius i abast

La principal motivació que ha portat a fer aquest projecte ha estat descobrir, contrastar i investigar com els oficis tradicionals han estat afectats per la globalització i la modernització i es veuen en una constant lluita per la seva supervivència contra les grans corporacions, culpables en moltes ocasions que oficis i negocis modestos siguin substituïts per empreses modernitzades i grans multinacionals. En ocasions ens trobem amb *fotoreportatges* que tracten d'oficis antics, manuals, creatius o artesanals, però no està molt desenvolupada la branca que estudia les conseqüències que han patit a causa de la constant evolució del món. Per aquesta raó, es parteix de la hipòtesi que la globalització i l'evolució de les grans corporacions han afectat negativament als oficis tradicionals que es practiquen des d'abans de l'arribada de la mecanització, la modernització i la globalització.

4.1. Objectius generals

- Documentar fotogràficament les rutines que segueixen els treballadors amb taller propi, de més de 50 anys, i que es dediquen a oficis que es practiquen des de temps remots.
- Traçar una línia temporal a través de la longevitat dels diferents treballadors que es fotografien, obtenint així un ordre de més gran a més jove.
- Creació d'un llibre fotogràfic que englobi les diferents sèries fotogràfiques realitzades d'acord amb els diferents oficis.

A partir d'aquests principals objectius i per complementar-los, es defineixen els objectius secundaris, explicats a continuació.

4.2. Objectius específics

- Investigar l'amenaça que provoquen les grans corporacions i la globalització als oficis tradicionals (i que es practiquen des d'abans de l'arribada de la mecanització, la modernització i la globalització).
- Plasmar i entendre fotogràficament els canvis que pateixen aquests oficis a conseqüència de la modernització.
- Posar en coneixement del públic del llibre quina és la feina d'un ofici antic i artesanal.
- Conscienciar al públic del valor que té la feina artesanal sobre la feina industrialitzada, ja sigui a través de les fotografies o a través de les declaracions dels treballadors.

Per a concloure aquest apartat, cal deixar clar que el producte final d'aquest TFG és un llibre fotogràfic, però no és més que el resultat en físic de la investigació i el procés que es duran a terme sobre la temàtica del projecte, que seran els objectius principals.

4.3. Target del projecte

El públic objectiu al qual va dirigit aquest projecte són totes aquelles persones interessades en l'evolució de la indústria artesanal catalana. Tota aquella gent que vulgui conèixer històries mitjançant la visualització d'imatges a través d'un llibre que engloba històries de persones que han heretat, generació rere generació, negocis que es practiquen des de temps remots i que tracten l'artesania tot i l'arribada de processos socials com la modernització, la mecanització o la globalització.

El projecte va dirigit a les persones a qui els interessa la supervivència dels oficis que a causa de l'evolució del món, s'han vist afectats d'alguna o altra manera. Va dirigit també a totes aquelles persones que són curioses, que tenen ganes de saber sobre una realitat present als pobles i ciutats del territori català, i també a les persones que tenen ganes de veure com ha estat elaborat un producte artesanal present al nostre dia a dia.

5. Metodologia i flux de treball

A l'apartat de metodologia, s'anomenen i s'expliquen els mètodes, eines i procediments que es duen a terme durant el desenvolupament del treball. A part, s'estableixen les eines que s'utilitzen per al projecte.

Cal recordar que els principals objectius d'aquest projecte són retratar i entendre els canvis que pateixen els oficis antics actualment i a conseqüència de la modernització, i d'altra banda, investigar l'amenaça que provoquen la mecanització, la modernització i la globalització a aquests modestos oficis, tenint com a producte final un llibre fotogràfic que englobi tots els reportatges que es realitzin.

Per a poder aconseguir els objectius plantejats s'ha de dur a terme tot un seguit de fases, en les que cadascuna és un element clau per a poder aconseguir un producte final.

5.1. Primera fase: documentació prèvia

En aquesta primera fase de documentació, el TFG es recolza amb el previ estudi realitzat al marc teòric. Amb aquesta tasca, s'aconsegueix que abans de tenir qualsevol intenció fotogràfica, es tingui, si més no, una breu formació d'allò que es vol retratar.

- Anàlisi d'antecedents: Cal fer un estudi i una anàlisi de totes aquelles obres que han realitzat els nostres referents, prendre nota de tots aquells matisos que creiem que siguin adequats i oportuns per al projecte.
- Conèixer què fa cada treballador, informar-nos de qui és i de què tracta la seva feina, i conèixer les seves vivències i la seva història respecte la mecanització, modernització i globalització (Explicat a l'apartat 5.3).

5.2. Segona fase: selecció i contacte dels objectes a fotografiar

1. El següent pas de la metodologia consisteix a fer una recerca i un estudi de cadascun dels oficis i treballadors que vulguem documentar, sempre tenint en compte la nostra accessibilitat, principalment la llunyania i proximitat a la qual es troben els seus respectius tallers o locals.
2. Després de la recerca dels oficis més accessibles, es procedirà a intentar contactar amb els protagonistes del projecte.

5.3. Els reportatges

Basant-se en la prèvia recerca que s'ha fet com a marc teòric, és ben sabut que el present projecte es basa en la fotografia documental. D'aquesta manera es necessita seguir uns passos per a poder fer un correcte reportatge per tal d'assolir els objectius desitjats.

Cada reportatge consta d'un capítol o apartat del futur llibre fotogràfic que s'acabarà fent. L'estructura del llibre es defineix segons la longevitat dels treballadors que es retratin: de més gran a més jove.

Cada capítol conté el següent:

1. Primera pàgina del reportatge o capítol: Una breu introducció que englobarà diferents dades de la persona i el negoci que s'han fotografiat:
 - a. Nom del treballador
 - b. Ofici que exerceix
 - c. Edat del treballador
 - d. Quants anys fa que el treballador exerceix la seva professió
 - e. Quants anys fa que existeix aquell negoci
 - f. On se situa el negoci
 - g. Frase o declaració que hagi dit respecte als *pros* i els *contres* de l'arribada de les noves tecnologies.
2. Segona pàgina del reportatge o capítol: fotografia vertical amb les característiques anomenades al final de la introducció del treball.
3. Tercera pàgina del reportatge o capítol: fotografia horitzontal amb les característiques anomenades al final de la introducció del treball.
4. Quarta pàgina del reportatge o capítol: segona fotografia horitzontal amb les característiques anomenades al final de la introducció del treball.

Cal dir que cada fotografia conté un peu de foto a la mateixa pàgina explicant breument el contingut de cada captura.

5.3.1. Elecció del material

En el cas d'aquest projecte, s'ha fet una elecció de material que es tingui a l'abast i a l'hora permeti cobrir les necessitats que requereix el treball.

5.3.1.1. La càmera

Per a dur a terme les fotografies del projecte, es necessita una càmera que ens permeti treballar amb imatges de gran definició per a posteriorment poder gaudir el llibre fotogràfic amb la qualitat òptima. També, es requereixen aquelles opcions que permeten treballar amb condicions lumíniques desfavorables, ja que en moltes ocasions, les localitzacions són tallers foscos (es pot aconseguir una correcta exposició en condicions lumíniques desfavorables amb l'òptica que seleccionem, seleccionada tenint en compte aquesta important característica). El que ens permet aconseguir un gran tractament de l'ISO i ens dona bona qualitat d'imatge és una càmera que tingui un sensor de format complet o *full frame*. Per últim, es necessita que la càmera permeti capturar imatges amb format RAW, perquè ens capturi el màxim d'informació i posteriorment poder fer un bon revelat digital. Actualment totes les càmeres digitals disposen de l'opció de fotografiar amb format RAW.

L'opció més assequible és la càmera Nikon D750 la qual disposa de totes les característiques anomenades anteriorment. Gràcies al fet que es disposa personalment d'aquesta càmera i ja es tenia una familiarització personal amb els menús i la disposició dels botons, l'efectivitat a l'hora de fer les fotografies ha estat més elevada que si s'hagués dut a terme el projecte amb una altra màquina.

5.3.1.2. Les òptiques

Com s'ha anomenat a l'apartat de la càmera, les condicions lumíniques en moltes ocasions són desfavorables. És per aquesta raó, que es necessiten òptiques amb un diafragma ben obert per tal que entri el màxim de llum al sensor.

S'ha optat per utilitzar un total de tres òptiques. Aquestes són:

- **Tokina 16-28mm f2.8:** Per a la captura de fotografies en espais extremadament reduïts, ha estat estrictament necessari aquest gran angular. Ofereix una focal des de 16mm (no arriba a ser ull de peix i per tant no hi ha tanta deformació) a 28mm, focal totalment adequada per a fer fotografies més generals d'un espai.
- **Sigma Art 35mm f1.4:** Aquest objectiu, a part de tenir una nitidesa excepcional, té una obertura de diafragma d'1.4, i amb aquesta característica es pot aconseguir l'exposició que es desitgi. És una òptica angular que ha anat d'allò més bé per a capturar accions dels treballadors. És més útil de cara a detallar més les accions i aconseguir una escena més plana que amb l'anterior objectiu. Ha estat el més utilitzat.
- **Nikon 50mm f1.4:** Aquesta última òptica s'ha utilitzat exclusivament per a fer els retrats en format vertical. Amb la gran obertura del diafragma, i la mínima distorsió de la visió que ofereix aquesta focal, ha estat perfecte per a fer retrats.

Cal mencionar també, que tots els objectius es tenien abans de començar a realitzar aquest TFG, de tal manera que també es tenia una pràctica i coneixement sobre ells que no s'ha hagut d'aprendre durant el procés de fer aquest treball.

5.3.1.3. Complementos fotogràfics

- Per a poder capturar i emmagatzemar les fotografies que s'han realitzat, s'ha requerit una targeta SD. Cal saber que les imatges en format RAW són bastant més pesades que les imatges amb format JPG, i, per aquesta raó, s'ha utilitzat una targeta amb l'emmagatzematge suficient perquè no falti espai a l'hora de realitzar cada reportatge. Un cop capturades les imatges i emmagatzemades a la targeta, s'han hagut de transferir a un disc dur per tal que estiguin segures.
- Com tots els elements electrònics, la càmera ha de rebre energia d'alguna manera, que i ha estat amb les bateries que li corresponen. El model de les bateries és l'*En-El 15*.

5.3.1.4. Softwares utilitzats

El software utilitzat per revelar i editar les fotografies ha estat *Lightroom Clasic*. Amb aquest programa no només es poden revelar fotografies, sinó que és molt fàcil importar i exportar les fotografies a *InDesign*, programa amb el que s'ha maquetat el *foliollibre*. Ambdues aplicacions són del programari *Adobe* i són compatibles i amb facilitats per a moure's de programa a programa.

El *pack Adobe Creative Cloud*, inclou tots els programes de la casa *Adobe*. Tot aquest programari no només ha estat útil per a aquest treball, sinó que, tant per a tots els anys de carrera universitària, com per a treballs aliens a la universitat, és un programari totalment necessari, sobretot per al sector audiovisual, i, en aquest cas, abans de començar el TFG, és un programari que ja s'havia obtingut.

Un cop triat el material que es necessita i es disposa per a executar el projecte, s'ha de saber, que com a totes les obres audiovisuals, s'han de dur a terme tres etapes:

5.3.2. Preproducció

El fotògraf s'encarrega de deixar-ho tot preparat en aquesta fase: des de buscar tots els llocs on s'acudeix i datar una possible jornada amb la persona que serà fotografiada, fins a la càrrega d'una bateria per a la càmera.

5.3.3. Producció

És l'equivalent d'un rodatge en el cas d'un projecte audiovisual. Aquest TFG, com que consisteix a fer un projecte fotogràfic, la producció ha estat la captura d'imatges de cadascun dels treballadors. Cal dir que és un projecte de fotografia documental, i, per tant, ha calgut estona per conèixer bé i interactuar amb l'individu fotografiat, conèixer els detalls de la seva feina, i, sobretot, conèixer les històries i allò que vol fer saber al públic.

5.3.4. Postproducció

La postproducció consisteix a realitzar les tasques posteriors al rodatge amb els arxius obtinguts durant el mateix. Això vol dir, en casos fotogràfics, que la postproducció és el revelatge. A part, l'objectiu final i específic del projecte ha estat la maquetació i impressió d'un llibre amb els reportatges obtinguts, tasca que també forma part de la postproducció.

5.4. Maquetació i impressió dels reportatges en format llibre

L'últim apartat d'aquest capítol consisteix en realitzar la maquetació del llibre que es vol aconseguir. D'entrada, pot semblar que fer un llibre és poc convencional, i com a conseqüència, que no es tinguin a l'abast les eines i mètodes per fer-ho i surti realment molt car. En moltes ocasions pot ser així, però no és el cas d'aquest TFG.

Com s'ha mencionat anteriorment, el revelat i l'organització dels reportatges realitzats, s'han dut a terme amb *Adobe Lightroom*. El programa també permet crear llibres fotogràfics a un preu d'uns 35 euros aproximadament. No obstant, és molt limitat per a la creació d'aquests. Així doncs, cercant per la xarxa i havent contactat amb l'impremta per tal de poder fer el llibre físic, s'ha arribat a la conclusió de que la millor eina per a maquetar un *fotollibre* és *InDesign*, programa recomanat també per la tutora del TFG.

No ha estat difícil moure's per la interfície d'*InDesign*, ja que és un programa de la casa *Adobe*, semblant d'utilitzar a *Photoshop* i *Illustrator*, programes que durant els anys de carrera, s'han tocat amb freqüència de manera autodidacta.

Un cop maquetat el llibre, s'ha portat a la impremta *Vila Impressors s.l.* l'empaquetat sencer de l'arxiu *InDesign*. Allà l'han fet físic amb les condicions prèviament acordades: paper reciclat, llom cosit i portada folrada amb pell sobrant d'un altre projecte, amb les lletres del títol premsades. Altres condicions que la impremta va posar per tal que es pogués fer amb paper reciclat, amb la portada de pell natural i amb un procés completament artesanal, van ser que les mides del llibre havien de ser de 27x21cm, les pàgines totals (a l'arxiu *.indd*) havien de ser múltiples de 4 i el sagnat havia de ser de mínim 3mm.

6. Anàlisi i resultats

En aquest apartat es concreten i analitzen els resultats del producte final d'aquest treball, producte d'un procés metodològic anteriorment explicat, per tal de poder arribar a completar els objectius del treball.

La ideació d'aquest projecte, ha estat fruit de les inquietuds tant de conèixer oficis antics, com de profunditzar més en els coneixements requerits sobre fotografia. Ha calgut doncs, un objecte d'estudi, que ha estat veure com afecten la modernització, la mecanització i la globalització als oficis antics, plasmant-ho fotogràficament en un *fotollibre*.

6.1. Preproducció: cerca de treballadors

Un cop iniciat el període de realització del treball, ja s'ha començat a cercar quin tipus d'oficis es poden i volen retratar i quin tipus de fotografia es vol fer, tot i que més endavant es descobreix que, pels requisits i condicions que es van detallant sobre els oficis al llarg del curs, no és una tasca tan fàcil. Primerament, els requisits són que cada treballador fotografiat tingui més de setanta anys. No només cercant a la xarxa, sinó que també buscant per pobles i ciutats propers, és difícil trobar gent que es dediqui des de fa anys a un ofici antic i tingui més de certa edat. Per aquesta raó, es decideix canviar l'edat mínima dels treballadors, i acaba sent cinquanta anys.

Per a la cerca d'oficis, el primer que es fa és acudir allà on es coneix que hi ha locals d'oficis antics, concretament a Vilanova del Vallès el local del ferrer i la fusteria, a Montornès del Vallès la sabateria, i a Granollers la pastisseria. Mentre per una banda es va buscant i preguntant per locals d'aquesta mena, es descobreix que al Poble Espanyol de Barcelona, hi ha locals dedicats a l'artesania. Posteriorment es troba per internet, la pàgina web de l'artesà en cuir, amb el local situat al Poble Espanyol i se'l truca. A part d'accedir a formar part del projecte, recomana la pàgina web de la Federació d'associacions d'artesans d'ofici de Catalunya (<https://www.faaoc.cat/>), i allà s'hi troben la resta d'oficis i treballadors del projecte.

Per començar es contacta per telèfon amb l'escultor, qui accedeix amablement a formar part del projecte. Com que comunica que l'únic dia de la setmana que accedeix al taller del Poble Espanyol és el divendres (degut a les circumstàncies en aquell moment del SARS-CoV-2), s'intenta quadrar la data amb l'artesà en cuir per tal d'accedir un matí i intentar realitzar dos reportatges.

Un altre aspecte a tenir en compte respecte a la cerca i selecció dels oficis i treballadors ha estat la diversitat de gènere. Quan es van buscant i trobant treballadors per a retratar, es veu clarament que més de la meitat dels oficis que es troben, antigament eren practicats per homes. Així neix la inquietud de buscar dones que es dediquin a oficis antics. El resultat és satisfactori, ja que s'acaben trobant tres dones: la paperera, la cistellera i la vitrallera. Aquesta última accedeix a col·laborar, però més tard renuncia per temes de salut. Més endavant, però, s'acaba trobant l'artesana en llana i enfeltradora.

D'altra banda, cal mencionar que la cerca del personal no ha estat com s'esperava. Ha calgut molt més temps i s'ha estirat fins una de les últimes setmanes abans de l'entrega del projecte, gran part a causa de la baixa de la vitrallera, fet que ha provocat allargar la versió definitiva del llibre dues setmanes més. Cal dir, però, que no ha suposat cap greu problema, ja que no es necessita tot el material per poder avançar altra feina com el revelat de les imatges fetes anteriorment o la maquetació del llibre: es pot anar fent a mesura que es va avançant, de tal manera que només cal revelar les imatges de l'artesana en llana i importar-les a *InDesign*.

6.2. Realització de reportatges

La realització dels reportatges ha sortit tal com s'esperava. Tots els treballadors que han accedit a col·laborar, gaudeixen d'un espai propi on, amablement, han accedit a cedir una estona els seus tallers o obradors, fet que és d'agrair, ja que sinó, no hagués estat possible el projecte.

A l'hora de decidir l'hora i el dia dels reportatges, s'ha acordat amb tots els col·laboradors del projecte quedar als matins, que és quan es disposa de temps. El patró ha estat sempre reservar-se un matí sencer per a poder fer un reportatge cada matí. Tots els reportatges

s'han realitzat doncs de la manera esmentada, excepte en dos casos: l'artesà en cuir i l'escultor, realitzats els dos el mateix matí, aprofitant així el viatge al Poble espanyol i enllestint dos reportatges en un dia.

De la manera que s'ha dut a terme cada reportatge, es disposa d'hores extra per a qualsevol imprevist, com el que s'ha tingut a Capellades amb la paperera, en el qual per una reunió que ha tingut la treballadora que s'ha allargat i la visita d'una escola al local, s'ha hagut d'esperar més d'una hora i quart de l'hora convocada.

Cap dels reportatges realitzats ha suposat cap excés de temps. L'estimació de conèixer-se amb el treballador/a, conèixer el seu treball i fer unes breus preguntes perquè poguessin sortir les dades de cadascú al llibre és d'aproximadament una hora i mitja, en alguns casos menys i en alguns casos més. Un dels fets que determina la durada, és la grandària i complexitat del taller a retratar i la quantitat de màquines o estris interessants a retratar: el forjador disposa d'un taller immens, amb una gran quantitat de màquines i eines, i és més interessant retratar la forn, l'enclusa i la premsa, que la radial o una broca. L'exemple contrari seria el local del sabater o de l'escultor, els quals disposen de molt poc espai i ràpidament es pot fotografiar tot, sempre respectant la feina que realitzen en aquell moment, òbviament.

A l'hora de fer les fotografies, els resultats són els esperats o fins i tot millors. Anteriorment a cada reportatge, es preveu el tema de la condició lumínica, fet que també provoca triar el material utilitzat, que permet tenir les prestacions necessàries per a obtenir bons resultats fotogràfics. Per altra banda, l'antiguitat i longevitat dels tallers, permeten tenir unes fotografies amb uns resultats estètics, ja que són llocs amb molts objectes i materials que els fan molt fotogràfics.

Un dels entrebancs que es té i genera més indecisió és la selecció i la tria d'imatges. Òbviament, com que avui en dia es té un rang molt ampli per disparar fotografies, és evident, que encara que al llibre han d'aparèixer només tres, se'n disporen més, de tal manera que el nombre de fotografies que es trien per a després revelar, sovint són més d'una vintena.

El que primerament es té en compte per a la tria de les fotografies són els requisits triats per a la totalitat de cada reportatge, és a dir: retrat en vertical del treballador a l'espai de treball, fotografia horitzontal de l'espai de treball on hi aparegui el treballador i fotografia horitzontal del treballador amb un estri o eina essencial per al seu treball. El segon criteri que es té en compte si hi ha més d'una foto que conté els requisits, és la narrativa de la mateixa fotografia i l'estètica a gustos personals de l'autor.

6.3. Revelat de les imatges

Pel revelat de les fotografies, s'utilitza el coneixement obtingut al llarg dels anys de carrera universitària. A part, però, també s'apliquen els coneixements obtinguts de manera autodidàctica.

El que s'intenta aconseguir en tot moment pel revelat d'imatges és arribar a definir un estil propi amb el qual ràpidament s'identifiqui que la fotografia és de l'autor. Aquest factor s'ha aconseguit realitzar de manera satisfactòria. La familiarització que anteriorment es té amb *Adobe Lightroom* permet treballar molt fluidament i entendre el que s'aconsegueix amb cada paràmetre que s'edita per a les fotografies finals.

El resultat final de les fotografies en termes d'edició o revelat consta en un estil neutre, en el qual els valors principals com l'exposició gairebé no es toquen, tan sols es redueixen una mica les altes llums i s'augmenten lleugerament les ombres. El que sí s'aplica és una mica de textura i claredat a les imatges per tal de, sense variar el contrast de la imatge en general, donar una mica de contrast a les mitges tonalitats i aconseguir una mica de volum a les fotografies.

A un paràmetre que sí que se li dedica molta estona a cada reportatge és la corba de tons, la qual permet aplicar la tonalitat de color que es desitja a punts de la imatge en específic. Majoritàriament, com que el que es vol és un estil neutre, no s'ha fet res més que aplicar lleugerament tonalitats de color a: altes llums, tons clars, tons foscos o a les ombres, segons el que es vol en cada to de la imatge.

Un altre paràmetre que s'aplica a cada imatge és la divisió de tons, que consisteix a proporcionar qualsevol color de la paleta *RGB* tant a les altes llums com a les ombres, però

de forma més general a cada imatge, no tan específicament com es fa a la corba de tons per a cada tonalitat desitjada.

Els resultats del conjunt d'imatges que formen el present TFG, són satisfactoris. Cal una bona previsió perquè els resultats fotogràfics siguin els desitjats en cada cas, i això s'aconsegueix de manera notable.

6.4. El fotollibre

6.4.1. Narrativa i organització

La narrativa del llibre és una de les coses més difícils de decidir, tot i ser un dels objectius principals del llibre. Hi ha diverses opcions com ordenar els oficis per la seva antiguitat o ordenar els reportatges per antiguitat del taller o negoci, però finalment es tria l'opció d'ordenar els oficis segons la longevitat del treballador, de més gran a més jove, i d'aquesta manera donar un punt de frescor i optimisme de cara al futur de l'artesanía.

Al principi es decideix posar-hi una petita il·lustració de la silueta de quatre eines essencials de quatre oficis diferents, tant per estètica com per començar a introduir el contingut del llibre. Immediatament després d'aquesta pàgina vénen les primeres quatre fotografies, que són fotografies realitzades a cada reportatge, però d'eines, instruments, bancs de treball o diferents elements que identifiquen o donen indicis al lector que el que veu són oficis antics i artesans. Les següents pàgines tracten d'una dedicatòria i del nom de l'autor per una part, i de l'índex per una altra. Seguidament comencen els reportatges, i, per acabar es dediquen dues pàgines a donar crèdit als impressors del llibre, una de les quals conté un colofó.

6.4.2. Maquetació i impressió

Primerament es vol maquetar el llibre amb el mateix *Adobe Lightroom*. La tutora del present TFG informa que el programa és molt limitat. Més tard, es fa una reunió amb *Vila Impressor, s.l.*, impremta de Granollers que s'encarregarà de la impressió del llibre. Els impressors comenten que la millor eina per maquetar és *Adobe InDesign*. Anteriorment, s'ha comentat que no és gens difícil adaptar-se al programa, ja que forma part del *pack Adobe Creative Cloud* i ja es té una familiarització amb els menús i amb la manera de treballar d'*Adobe*.

Quan encara no s'han acabat de realitzar tots els reportatges, ja es té una reunió amb els impressors. En tot moment faciliten i aconsellen per tal que surti el resultat del *fotollibre* imprès desitjat.

Un cop allà, ensenyen tots els llibres artesanals que han realitzat fins al moment, i es tracta d'anar agafant idees pel d'aquest TFG. Ensenyen també tots els materials que tenen per a realitzar totes les parts del futur llibre.

Per a fer la portada del llibre, s'identifica un pedaç de pell marró, la qual es reserva, ja que es tracta d'un producte exclusiu. Perquè el llibre pugui tenir la portada d'aquest tipus, s'accepta adaptar-se a les mides les quals comprenen el tros de pell, que són 27 cm en horitzontal per 21 cm en vertical, deixant marges perquè la pell pugui ser enganxada al que és la tapa del llibre. També s'arriba a l'acord que les pàgines siguin de paper reciclat i el llom sigui cosit.

Darrerament, els impressors demanen dues coses importants que són clau perquè puguin imprimir el llibre. La primera és que el nombre total de pàgines sigui múltiple de 4, i la segona és que el sagnat de les pàgines del llibre sigui de mínim 3 mm per tal que s'hi pugui aplicar un bon retallat.

Totes les característiques mencionades en aquest apartat, han estat aprovades tant pels impressors com per l'autor del projecte, i supervisades per la tutora del TFG, de manera que el resultat és l'òptim i esperat.

7. Conclusions

La fotografia és una gran eina present en moltíssims aspectes del nostre dia a dia, que ens pot ajudar a comprendre i conscienciar sobre qualsevol cosa que es vol capturar. També és l'inici i l'arxiu o unitat mínima del món audiovisual, i en moltes ocasions pot semblar senzill capturar o realitzar fotografies.

Així com en qualsevol obra audiovisual es necessita un director, un director de fotografia, un productor o qualsevol altre rol que desenvolupi certes tasques, el fotògraf, ha de realitzar-les totes ell mateix, el fotògraf ha de ser el seu propi director, el seu productor i també qui executa totes les tasques de postproducció, i aquest, ha estat el factor que ha fet aprendre més d'aquest treball. El procés que més ha costat ha estat la producció. De totes les sessions fotogràfiques necessàries, buscar cada element que encaixi pel projecte i trobar, en aquest cas, gent que en vulgui formar part.

Una de les coses que sens dubte ha sigut favorable, ha estat el fet d'anar sense presses, la tranquil·litat, la comoditat amb el subjecte a fotografiar i els resultats que n'obtenes. La fotografia surt millor quan es va amb calma, quan crees un vincle amb el subjecte a fotografiar. Quan notes aquest petit punt de confiança amb ell/a i ambdues bandes noten tranquil·litat i comoditat. En moltes ocasions, aquesta habilitat forma part del fotògraf. L'interès que es mostra en l'acció a retratar, les històries i vivències que explica el model i qualsevol cosa que faci entendre millor allò que serà fotografiat, provoquen que els resultats siguin més satisfactoris. En resum, si hi ha tracte humà darrere de la fotografia i generes que la persona fotografiada mostri interès, la fotografia sempre quedarà millor.

Tot i els entrebancs i dificultats amb els que s'ha topat al llarg del projecte, molts d'ells provocats per les restriccions de les autoritats a causa de la pandèmia, els objectius han estat assolits amb èxit: s'ha creat un llibre fotogràfic, que ha englobat deu reportatges de rutines i activitats, que realitzen els treballadors de més de cinquanta anys de diferents oficis antics, traçant una línia temporal segons la longevitat dels diferents treballadors, de gran a jove.

Per altra banda, cal dir que els treballadors artesanals retratats, senten que el valor d'un producte fet a mà, s'està recuperant i revalorant. Aquest fet és positiu per a les seves feines, però falta molta consciència de la majoria de la població, població que decideix en la majoria de casos pagar un preu inferior per productes industrialitzats.

Seguint en la línia anterior, cal mencionar que els processos d'industrialització són tan elevats i presents gràcies al concepte de la mecanització, factor que provoca que s'obtinguin productes de manera més ràpida i eficaç que amb la cura i dedicació que hi aporta un artesà.

No obstant les amenaces vistes cap a aquests petits col·lectius, també existeixen millores per part dels processos socials que fan evolucionar la societat, i aquestes millores en moltes ocasions són màquines o facilitats per elaborar productes, com ara bé les combinacions que pot fer l'escultor per aconseguir posar metalls molt petits al vermell roent, o les diferents màquines que utilitza el lutier per modelar materials, o la premsa que té el forjador per donar forma al ferro. Cal dir, però, que no per a tothom és igual, tant l'artesana en llana com la cistellera, han hagut de buscar-se la vida per obtenir màquines fetes artesanalment a mida, ja que no s'han industrialitzat les eines que necessiten per a poder facilitar la seva feina o el seu procés.

Ja per acabar de parlar dels objectius, cal realçar la gran tasca que fan, no només els treballadors retratats, sinó tota la gent que es dedica a fer productes a mà, artesanalment, i lluiten i sobreviuen dia a dia contra les grans empreses, que no tenen miraments a l'hora de invadir tot un sector. Els oficis d'aquest tipus busquen i miren pel client, ja que amb els seus productes s'aconsegueix més detall i més personalització que amb un producte industrialitzat: peces de llana, instruments musicals, paper, cistells, materials de ferro, escultures, peces de cuir, sabates i mobles de fusta.

Per finalitzar l'apartat i com a última valoració, la realització d'aquest projecte ha estat més enriquidora del que s'esperava. Amb ell s'ha descobert que és tot un món a part de disparar. Amb la fotografia es coneix món, es creen experiències, es coneixen històries i sobretot s'aprèn. La fotografia omple, i gran part d'aquest descobriment és gràcies a aquest projecte, fet a tenir molt en compte per a un futur molt proper.

7.1. Possibles ampliacions

El projecte *Antics artesans* ha arribat al seu final respecte a aquest TFG. Per a un futur i com a projecte personal, pot ampliar-se perfectament seguint la dinàmica que porta. S'han pensat futures ampliacions on afegir apartats i que el llibre es divideixi en diferents seccions d'oficis ancestrals. Un exemple podria ser oficis antics i artesanals dedicats a la ramaderia, o oficis que es practiquen a l'exterior o a la natura.

Així com hi hauria una possible ampliació respecte a l'extensió de reportatges, capítols o fins i tot temàtiques, fóra bo que s'ampliessin també els objectes d'estudi, i en aquest punt podria aportar molt al projecte el fet de saber com ha afectat el capitalisme o la revolució industrial als oficis que es fotografien.

8. Referències

8.1. Bibliografia

- Amar, P.-J. (2005). *El fotoperiodismo*. Buenos aires: La marca.
- Beck, U. (1986). *La sociedad del riesgo: Hacia una nueva modernidad*. Buenos Aires: Paidós. Recuperat de <https://www.gub.uy/sistema-nacional-emergencias/sites/sistema-nacional-emergencias/files/documentos/publicaciones/La%2Bsociedad%2Bdel%2Briesgo%2Bhacia%2Buna%2Bnueva%2Bmodernidad%20-BECK.pdf>
- Benítez, E. M. (2017). Teletrabajo, uberización y robotización del trabajo: propuesta para un derecho del trabajo consistente (sólido, estable y duradero). *Ideides*, 20, 1-16. Recuperat de <https://hdl.handle.net/11441/75160>
- Bonacho, R. B., & Felis, V. A. (2013). Antropología cultural de Castellón y su provincia. *Ariadna; cultura, educación y tecnología*, 1, 104-114. doi: <http://dx.doi.org/10.6035/Ariadna.2013.2.1>
- Brabo, M., Moutafis, G., Diab, S., Jobard, O., & Marsaut, P. (2016). *Caminos de Exilio*. Madrid: Turner. Recuperat de <https://www.turnerlibros.com/libro/caminos-de-exilio-slash-chemins-dexil/>
- Casesnoves, H. M. (1953). En torno a la artesanía. (U. d. Rioja, Ed.) *Cuadernos de política social*, 33-45. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2495095>
- Castellanos, U. (2003). *Manual de fotoperiodismo*. México: Universidad Iberoamericana. Recuperat de https://issuu.com/mariavirginiabertetti/docs/castellanos_ulises_-_manual_de_foto
- Fernández-Bozal, J. (2005). El equipamiento para la fotografía digital. *Revista de Ortodoncia*, 79-88. Recuperat de http://www.revistadeortodoncia.com/files/2005_35_1_075-084.pdf
- Freund, G. (1974). *La fotografía como documento social*. Barcelona: Gustavo Gili.

- Gernsheim, H. (1962). *Creative photography: aesthetic trends 1839-1960*. New York: Bonanza Books.
- González, C., Longhi, F., & Perez, S. (2016). *Sustitucion de trabajo por capital: ¿Trabajadores calificados vs. no calificados? (Tesis de Grau)*. (D. d. economia, Ed.) Buenos Aires: Universidad Torcuato di Tella. Recuperat de <https://repositorio.utdt.edu/handle/utdt/2326>
- González-Valerio, B. G. (2018). La fotografía documental y la utopía. *Miguel Hernández Communication Journal*, 9, 139-168. doi: <http://dxdoi.org/10.21134/mhcj.v0i9.251>
- Guasco, I. (2008). *El gran libro de la fotografía digital*. Buenos Aires: Manuales USERS. Recuperat de https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=3FAONYsXUecC&oi=fnd&pg=PA9&dq=la+iso+fotografia&ots=v40oyymEr9&sig=EoCJ_sPRAiUMKaf1wgpUV1_4F&redir_esc=y#v=onepage&q=iso&f=false
- Guerrero, B. (2018). La fotografía documental y la utopía. *Miguel Hernández Communication Journal*.
- Gunthert, A., & Poivert, M. (2009). *El arte de la fotografía: de los orígenes a la actualidad*. Barcelona: Lunwerg Editores.
- Guzmán, F. P. (2004). El hombre que no cesa: August Sander y Richard Avedon, artistas con cámaras fotográficas. (P. A. Carretero, J. R. Arillo, & M. R. Franco, Ed.) *Terceras Jornadas: Imagen, Cultura y Tecnología*, 183-193. Recuperat de https://e-archivo.uc3m.es/bitstream/handle/10016/9010/hombre_portillo_IC_2005.pdf;jsessionid=F3B602F941C5F47B3F59EC112ACC0A77?sequence=1
- López, J. A., Molina, J. L., & Trabadela, J. (2014). *Fotografía Digital: Medios Audiovisuales*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte-Área de Educación. Recuperat de <https://sede.educacion.gob.es/publiventa/PdfServlet?pdf=VP16753.pdf&area=E>

- Martínez, J. (2009). La revalorización y promoción de los oficios. *Cuadernos*, 5-18. Recollit de http://www.xiloca.org/data/Bases%20datos/Cuadernos/C_22_05_18.pdf
- Mora, C. F. (2018). *Robotización y transformación del empleo (Treball de fi de grau)*. Universitat autònoma de Barcelona, Departament d'Economia i Empresa, Cerdanyola del Vallès. Recuperat de <https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2018/191943/FernandezMoraCarla-TFGEiT2017-18.pdf>
- Munárriz, J. (1999). *La fotografía como objeto. La relación entre los aspectos de la fotografía considerada como objeto y como representación*. Madrid: UCM. Recuperat de <https://eprints.ucm.es/1756/1/T23916.pdf>
- Nates, Ó. C. (2012). RICHARD AVEDON: LA REVOLUCIÓN ELEGANTE. *Oscar en Fotos*, 1 (online). Recuperat de <https://oscarenfotos.com/2012/07/25/richard-avedon-la-revolucion-elegante/>
- Román, J. R. (2003). *La calidad en los productos del medio rural*. (A. e. sociales, Ed.) Zaragoza: Cooperativa agerca. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=756466>
- Scherer, J. C. (1992). *The Photographic Document: Photographs as Primary Data in Anthropological Inquiry. Anthropology and photography 1860-1920*. Londres: E. Edwards.
- Soriano, T. (2005). *Catalans*. Barcelona: edicions 62.
- Sougez, M.-L. (2007). *Historia general de la fotografía*. Madrid: Cátedra Editorial.
- Sousa, J. P. (1998). *Uma história crítica do fotojornalismo ocidental*. Porto: Grifos. Recuperat de https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/35945029/HISTORIA-CRITICA-DO-FOTOJORNALISMO-OCIDENTAL.pdf?1418567514=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DUMA_HISTORIA_CRITICA_DO_FOTOJORNALISMO_O.pdf&Expires=1612184887&Signature=eeB2hxaiydhqir5VDgggnSZ

- Vega, C. (2020). *Transformaciones en la edición de fotolibros en España (2008-2018) (Tesi doctoral)*. Universidad Complutense de Madrid, Facultad de ciencias de la información, Madrid. Recuperat de <https://eprints.ucm.es/id/eprint/62451/1/T41950.pdf>

8.2. Webgrafia

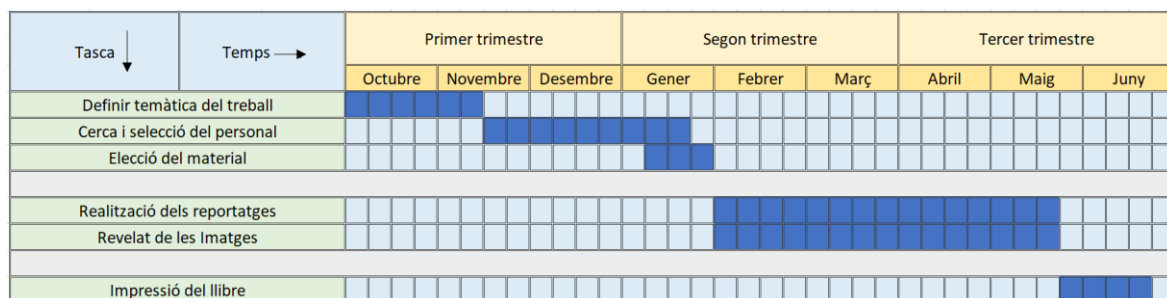
- Borràs, J. (2020). *Jordi Borràs - Fotoperiodista*. Consultat el 3 / Gener / 2021, a Jordi Borràs: www.jborras.cat/
- Borràs, J., & Domènech, M. (2020). Ostres!!! *La mira - magazín digital*. Recuperat de <https://www.lamira.cat/visions/1475/ostres>
- Cambridge Dictionary. (2021). *freelance*. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. Recuperat de <https://dictionary.cambridge.org/es/diccionario/ingles/freelance>
- Cambridge Dictionary. (2021). *on demand*. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. Recuperat de <https://dictionary.cambridge.org/es/diccionario/ingles/on-demand>
- Clavera, O. (2021). *Oriol Clavera Photography - Matança del porc*. Consultat el 29 / Gener / 2021, a Oriol Clavera: <http://www.oriolclavera-photography.com/matan-a-del-porc>
- Corso, J. (2020). *OAK singular documentary projects*. (M. Villalba, Editor) Consultat el 3 / Gener / 2021, a Oak Stories: <https://oakstories.com/>
- Rubio, D. (2021). *David Rubio*. Consultat el 10 / Juny / 2021, a David Rubio: <https://www.davidrubio.net/>
- Diccionari de l'Institut dels Estudis Catalans. (2020). *Fotografia*. Institut d'Estudis Catalans. Recuperat de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=fotografia#>
- Diccionari de l'Institut dels Estudis Catalans. (2020). *Fotomuntatge*. Institut d'Estudis Catalans. Recuperat de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=fotomuntatge>

- Diccionari de l'Institut dels Estudis Catalans. (2020). *Transhumar*. Institut d'Estudis Catalans (DIEC 2). Recuperat de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=transhumar>
- Federació d'Associacions d'Artesans d'Ofici de Catalunya. (7 / maig / 2021). *Faaoc*. Recuperat de <https://www.faaoc.cat/>
- Miralda, G. (2021). *Gemma Miralda – Transhumance*. Consultat el 29 / Gener / 2021, a <http://www.gemmamiralda.com/transhumance>
- Patterson, C. M. (2003). El buen reportaje, su estructura y características. *Revista Latina de Comunicación Social*, 6 (56), 1. Consultat el 29 / Gener / 2021, a <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=81965609>
- Real Academia Española. (2020). *Robotizar*. Diccionario de la Lengua Española (Edición del tricentenario). Recuperat de <https://dle.rae.es/robotizar?m=form>

9. Estudi de viabilitat

9.1. Planificació

9.1.1. Planificació inicial



Taula 9.1.1.4 Diagrama de *Gantt* (2020-2021). Font: Elaboració pròpia

La figura 9. 9.1.1.25 mostra el diagrama de Gantt que conté les dates planificades per a les diferents fases del TFG. S'intenten complir els *timings* planificats per a la realització del projecte, però sempre poden variar a causa de possibles problemes que es puguin trobar pel camí.

Aquesta doncs, acaba sent la planificació inicial, que més endavant s'observa que canvia per complet.

9.1.2. Desviacions

Un fet que clarament ha marcat el calendari del projecte, ha sigut l'estat d'alarma degut al SARS-CoV-2, i, amb ell, les restriccions marcades per les autoritats competents. El fet que hi hagués un confinament comarcal a l'estat Català, ha limitat molt el fet de poder moure's per arreu de l'estat i per la qual cosa no poder fer alguns dels reportatges fins al final de les restriccions que han impedit la mobilitat.

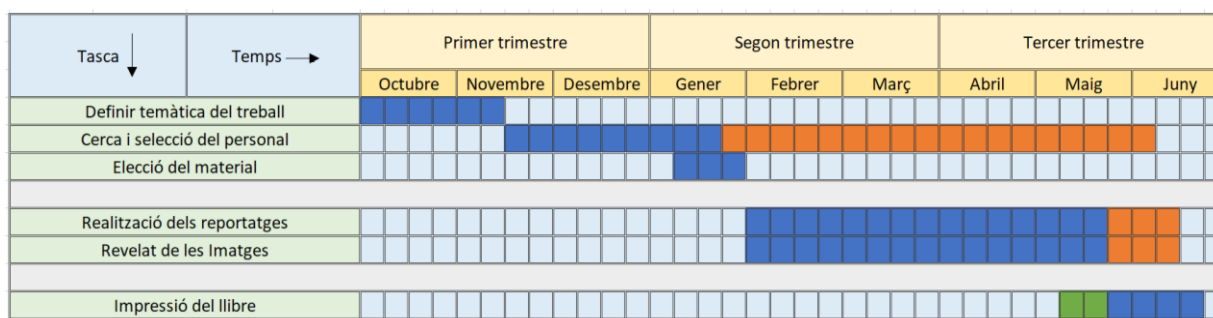
Fins al dia 7 de febrer hi havia confinament municipal, i fins al dia 26 d'abril, confinament comarcal. És per aquesta raó, que no es podien realitzar reportatges fora de la comarca anteriorment a aquesta data. Fet que si s'hagués prolongat aquesta restricció fins al dia d'avui, no es podrien haver fet els reportatges realitzats al Poble espanyol, a Capellades o a Mataró.

No obstant, els reportatges, fora de les dates establertes i planificades, s'han pogut dur a terme.

Per començar, tot el que són les dates de la definició de la temàtica del treball, i de l'elecció de material es compleixen durant les setmanes acordades.

Les dates de la cerca i selecció del personal que apareix al llibre, comencen la setmana pautada inicialment, però per a realitzar un *feedback* objectiu dels *timings*, s'ha de comentar que es van acabar el dia 7 de juny, ja que com anteriorment s'ha explicat, hi va haver una treballadora que finalment no va poder formar part del projecte.

La realització dels reportatges, i de la seva mà el revelat de les fotografies, es comencen a fer més tard del previst.



Taula 9.1.2.5 Diagrama de *Gantt* modificat (2020-2021). Font: Elaboració pròpia

Com anteriorment s'ha dit, fins al dia 26 d'abril, no es pot sortir de la comarca, fet que marca bastant les dates dels reportatges. Tanmateix, el primer reportatge que es troba és el de l'ebenista i tallista, que es realitza abans del 26 d'abril.

Un cop ja es pot sortir de la comarca, comença a ser exhaustiu el treball de cerca, amb els entrebancs i dificultats esmentades al llarg del treball, però els reportatges acaben realitzant-se satisfactòriament.

Un fet a comentar és la reunió que es fa amb els impressors dues setmanes abans del previst. Per anar bé de temps en aquest aspecte i per informar-se com fer un bon *fotollibre*, es decideix fer una reunió dimecres 19 de maig. S'acorda portar l'empaquetament i l'arxiu final en *pdf* del *fotollibre* la setmana abans de l'entrega del treball.

9.2. Anàlisi de la viabilitat tècnica

A continuació es desglossa tot allò necessari per tal que el projecte sigui viable:

- Material: es disposa anteriorment a l'inici del projecte de tot el material amb el qual es duu a terme el mateix.
- Subjectes a fotografiar: es contacta amb cadascun dels subjectes a fotografiar, les condicions són que tinguin un taller propi i que tinguin més de 50 anys.
- Localitzacions: els tallers de cada treballador. Si no hi ha taller, no hi ha reportatge. Cada localització ha de romandre arreu del territori Català.
- Impremta: es necessita acudir a una impremta que pugui realitzar la impressió d'un *fotollibre*.

Respecte el material escollit, una raó de pes per decantar-se per la càmera *Nikon D750* i els objectius *Tokina 16-28 f2.8*, *Sigma Art 35mm f1.4* i *Nikon 50mm f1.4*, així com del software i el hardware per a poder dur a terme el processat de les imatges i la maquetació del llibre, ha estat que anteriorment ja es disposava de tot el material per a poder executar un projecte d'aquest caire, fet que també permet tenir el material disponible sempre que calgui.

Tant els subjectes a fotografiar com les localitzacions van directament relacionats, ja que si el treballador no té un taller propi, no es pot realitzar el reportatge. Cada treballador que ha accedit a formar part del projecte ha cedit el seu espai i el seu temps sense cap cost.

Pel que fa al tema de la impressió del llibre, es decideix acudir a *Vila Impressors s.l.* Una de les principals raons per la qual s'acudeix a la impremta és que anteriorment es té constància que imprimeixen llibres de tota mena, amb l'avantatge que allà poden fer-ho artesanalment, i això li pot donar un valor afegit al resultat del producte.

Com s'ha vist anteriorment, tots els elements necessaris per a la realització del projecte estan disponibles per a la producció d'aquest. El material es tenia anteriorment, tots els treballadors disposen de taller propi i accedeixen a ser fotografiats i la impremta accedeix a imprimir el *fotollibre*. Per totes aquestes raons, s'afirma que el present projecte és viable tècnicament.

9.3. Anàlisi de la viabilitat econòmica

Les següents taules mostren el pressupost del total del material utilitzat al llarg del projecte. S'han calculat les despeses totals, extraient els preus de les botigues on es van obtenir cadascun dels components al seu dia, botigues com: *Duke fotografia*, *GalaxyAndorra*, *Amazon* o la botiga digital d'*Adobe*.

Pressupost material		
Nom material	Descripció	Preu
Nikon D750		1.214€
Tokina 16-28mm f2.8		449€
Sigma Art 35mm f1.4		699,90€
Nikon 50mm f1.4		439€
SanDisk Extreme PRO 64 GB		20,19€
Bateries En-El 15	Pack carregador i 2 bateries	30,99€
	TOTAL MATERIAL:	2.853€

Taula. 9.3.6. Despeses del material d'*Antics artesans*. Font: Elaboració pròpia

Pressupost Software i Hardware		
Adobe Creative Cloud	Duració d'1 any	330€
WD Elements 2TB USB 3.0		60,21€
PC sobretaula HP Omen 2016		1.099€
	TOTAL SOFTWARE I HARDWARE:	1.489€

Taula. 9.3.7. Despeses de Software i Hardware d'*Antics artesans*. Font: Elaboració pròpia

A continuació, es mostra la taula que conté les despeses dedicades només al projecte *Antics artesans*. Per a poder calcular les amortitzacions, s'ha estimat que cada aparell utilitzat té una vida útil de quatre anys i que, per a cada reportatge (deu en total) s'hi ha dedicat una jornada. Els càlculs que s'han realitzat han estat la divisió del preu dels productes entre els quatre anys de vida útil (en el cas del *pack Adobe Creative Cloud* no s'aplica aquesta divisió, ja que es posseeix la llicència només per a un any), i posteriorment es divideix el resultat obtingut entre els 365 dies de l'any, donant lloc al cost d'utilització per jornada

d'aquest material. Finalment es multiplica aquest últim resultat pel nombre de jornades que s'ha utilitzat cada producte.

Despeses materials dedicades al projecte						
Nom material	Descripció	Quantitat	Preu	Jornades utilitzat	Cost d'utilització per jornada	Despesa dedicada al projecte
Nikon D750	4 anys de vida útil	1	1.214€	10	0,832€	8,315€
Tokina 16-28mm f2.8	4 anys de vida útil	1	449€	10	0,308€	3,075€
Sigma Art 35mm f1.4	4 anys de vida útil	1	699,90€	10	0,479€	4,794€
Nikon 50mm f1.4	4 anys de vida útil	1	439€	10	0,301€	3,007€
SanDisk Extreme PRO 64 GB	4 anys de vida útil	1	20,19€	10	0,014€	0,138€
Bateries En-El 15	Pack 2 bateries i carregador. 4 anys de vida útil	1	30,99€	10	0,021€	0,212€
TOTAL DESPESES MATERIALS DEDICADES AL PROJECTE (AMORTITZACIONS):						19,54€

Taula. 9.3.8. Amortitzacions del material d'*Antics artesans* . Font: Elaboració pròpia

Despeses de software i hardware dedicades al projecte						
Nom material	Descripció	Quantitat	Preu	Jornades utilitzat	Cost d'utilització per jornada	Despesa dedicada al projecte
Adobe Creative Cloud	1 any de llicència	1	330€	30	0,904€	27,123€
WD Elements 2TB USB 3.0	4 anys de vida útil	1	60,21€	10	0,041€	0,412€
PC sobretaula HP Omen 2016	4 anys de vida útil	1	1.099€	10	0,753€	7,527€
TOTAL DESPESES DE SOFTWARE I HARDWARE DEDICADES AL PROJECTE (AMORTITZACIONS):						35,06€

Taula. 9.3.9. Amortitzacions de Software i Hardware d'*Antics artesans*. Font: Elaboració pròpia

Ara es mostra la taula que conté els sous i preus reals dels diferents professionals, que podrien dur a terme totes les activitats necessàries per a la realització del *fotollibre*.

Equip de professionals		
Impressor (Maquetació de fotollibre)	Preu proporcionat per Vila Impressors: 2,5€ per pàgina aproximadament (x50 pàgines maquetades)	125€
Editor de fotografies	Preu extret de la pàgina web de David Rubio (fotògraf professional): 35€/hora (x15 hores d'edició)	525,00€
Fotògraf	Preu extret de la pàgina web de David Rubio (fotògraf professional): 100€ per reportatge social (x10 reportatges)	1.000€
TOTAL EQUIP DE PROFESSIONALS:		1.650€

Taula. 9.3.10. Pressupost equip de professionals. Font: Elaboració pròpia

La següent taula mostra les despeses de transport dedicades al projecte. Cal dir que en tot moment s'ha disposat de vehicle propi, per la qual cosa s'ha hagut de pagar tant combustible com peatges i aparcament.

Transport (des de Vilanova del Vallès)			
	Combustible	Peatges i pàrquing	Total trajecte
Capellades	20,86€	5€	25,86€
Mataró	6,71€	4,50€	11,21€
Poble espanyol	14,48€	3€	17,48€
Cardedeu	4,60€		4,60€
Granollers	1,75€		1,75€
Vilanova del Vallès	0€		0€
Montornès del Vallès	0,75€		0,75€
Tagamanent	15,16€		15,16€
		TOTAL TRAJECTES	76,81€

Taula. 9.3.11. Despeses de transport d'*Antics artesans*. Font: Elaboració pròpia

Cost impressió del llibre	Total
Impressió	155€

Taula. 9.3.12. Despeses de la impressió d'*Antics artesans*. Font: Elaboració pròpia

Seguint amb l'apartat de costos de producció es mostra la suma de totes les despeses del projecte, els costos de tot allò que ha estat utilitzat durant el transcurs d'aquest, formant el pressupost total del projecte.

TOTAL MATERIAL:	2.853€
TOTAL SOFTWARE I HARDWARE:	1.489€
TOTAL TRAJECTES	76,81€
TOTAL IMPRESSIÓ	155€
TOTAL EQUIP DE PROFESSIONALS:	4.419€
DESPESES TOTALS:	8.993€

Taula. 9.3.13. Despeses totals d'*Antics artesans*. Font: Elaboració pròpia

Per acabar es mostra el pressupost real dedicat a *Antics artesans*, preu assequible, que s'ha pogut pagar sense problemes, i que afirma que el projecte és viable econòmicament.

AMORTITZACIÓ MATERIAL:	19,54€
AMORTITZACIÓ SOFTWARE I HARDWARE:	35,06€
TOTAL TRAJECTES	76,81€
TOTAL IMPRESSIÓ	155€
DESPESES D'AMORTITZACIÓ TOTALS:	286,41€

Taula. 9.3.14. Despeses d'amortització totals d'*Antics artesans*. Font: Elaboració pròpia

9.4. Aspectes legals

El projecte *Antic Artesans* és un projecte artístic i documental individual creat per Manel Augé. Tanmateix, s'han de tenir en compte dos aspectes que seran fonamentals. Com que es tracta d'un projecte fotogràfic on els protagonistes són els treballadors, s'ha de tenir el seu consentiment per a la seva aparició en el projecte.

D'altra banda, segons l'article 1 del Reial Decret Legislatiu 1/1996 del 12 d'abril, només pel fet d'haver creat una obra, la propietat intel·lectual de la mateixa, sigui literària, artística o científica, correspon al seu autor.

El present TFG gaudeix també, de la llicència *Creative Commons* que permet la descàrrega i difusió de l'obra realitzada per Manel Augé i de Oleza sempre que es reconegui l'autoria de la mateixa sense cap mena de modificacions ni finalitats comercials.

10. Annexos

10.1. Fotografies prèvies als reportatges

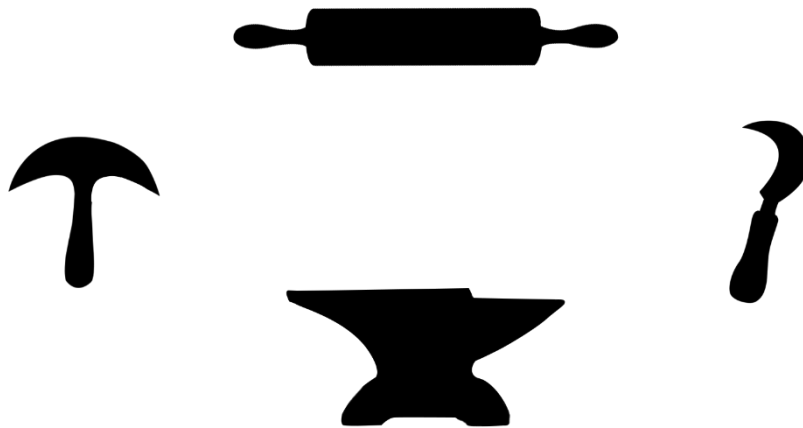


Figura 10.1.1. Siluetes d'eines utilitzades per artesans. Font: Elaboració pròpia

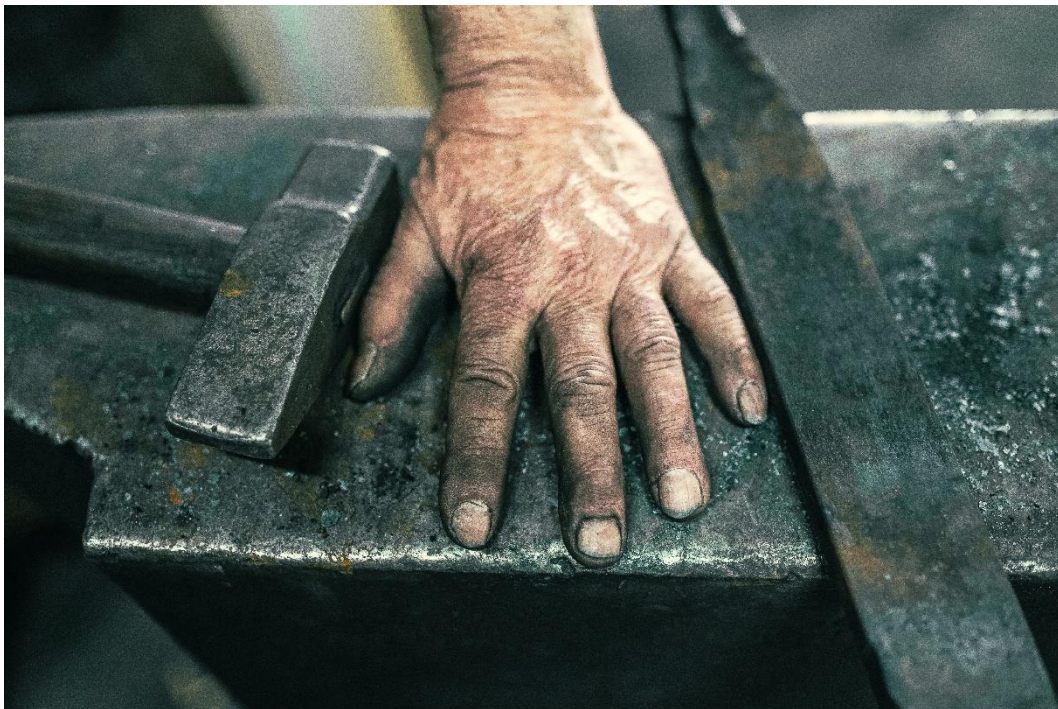


Figura 10.1.2. Mà del forjador Miquel Xirau després d'utilitzar la fornal. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.1.3. Panell d'eines artesanal d'en Pedro Sañudo. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.1.4. Llibre de receptes de pastisseria d'en Tomàs Colomer. Font: Elaboració pròpia

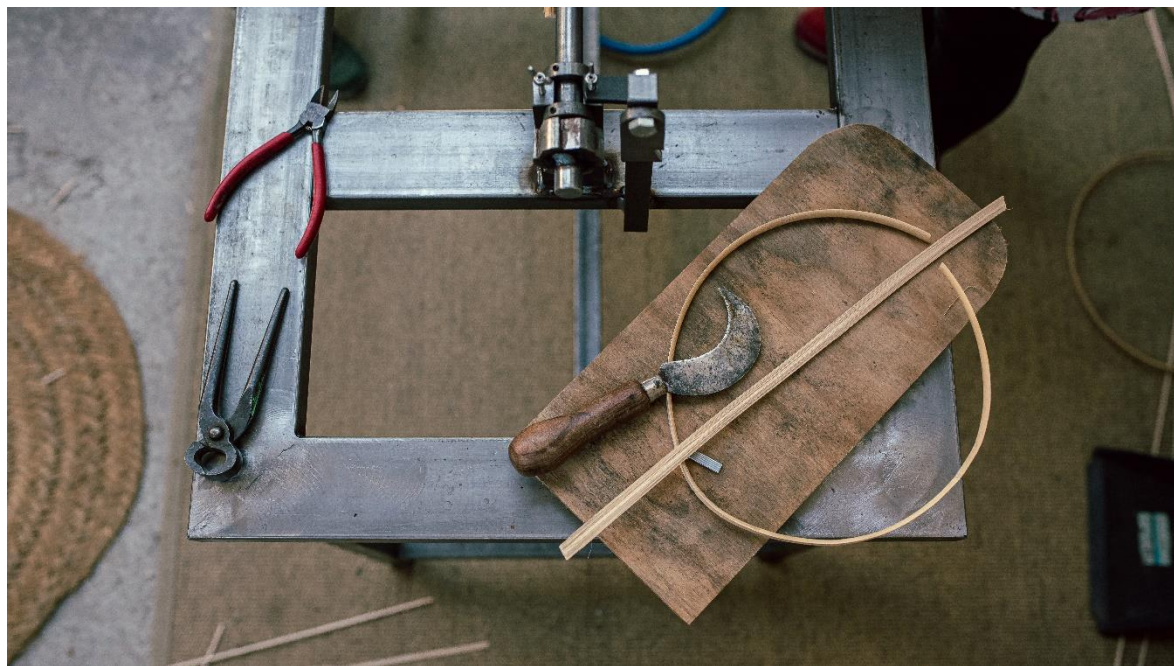


Figura 10.1.5. Banc de treball i diverses eines de la Marta Penina. Font: Elaboració pròpia

10.2. Fotografies dels reportatges

10.2.1. Lutier i mestre constructor d'instruments de vent



Figura 10.2.1.1. Primera fotografia a en Miquel Puigdel·lívol. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.1.2. Segona fotografia a en Miquel Puigdel·lívol. Font: Elaboració pròpia

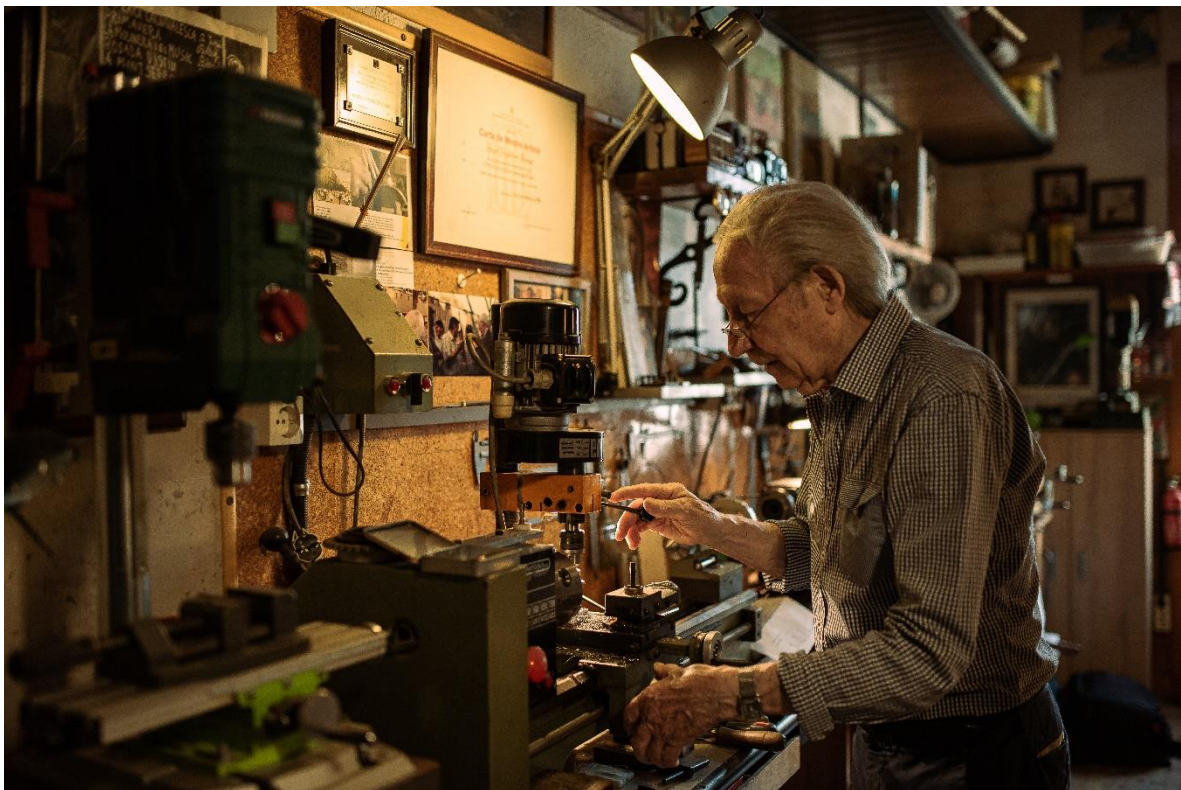


Figura 10.2.1.3. Tercera fotografia a en Miquel Puigdel·lívol. Font: Elaboració pròpia

10.2.2. Mestre forjador i ferrer



Figura 10.2.2.1. Primera fotografia a en Miquel Xirau. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.2.2. Segona fotografia a en Miquel Xirau. Font: Elaboració pròpia

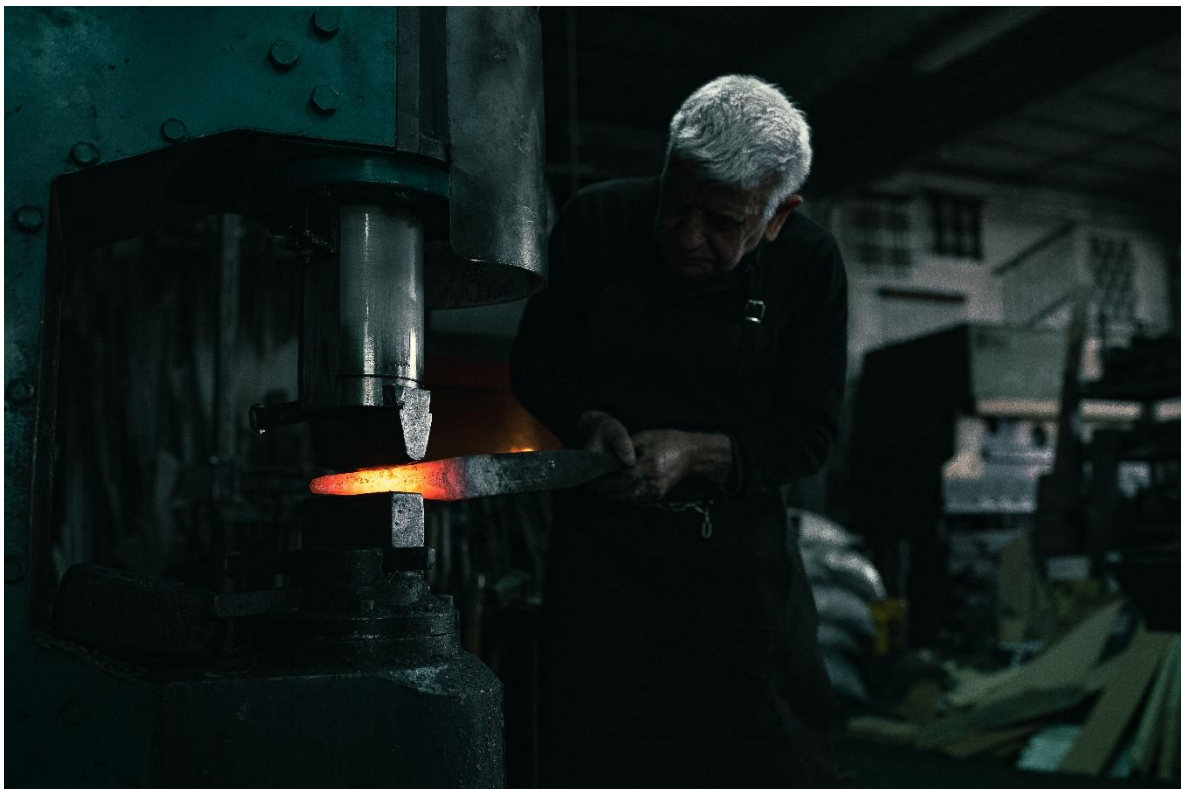


Figura 10.2.2.3. Tercera fotografia a en Miquel Xirau. Font: Elaboració pròpia

10.2.3. Artesà en cuir



Figura 10.2.3.1. Primera fotografia a en Pedro Sañudo. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.3.2. Segona fotografia a en Pedro Sañudo. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.3.3. Tercera fotografia a en Pedro Sañudo. Font: Elaboració pròpia

10.2.4. Cistellera



Figura 10.2.4.1. Primera fotografia a la Marta Penina. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.4.2. Segona fotografia a la Marta Penina. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.4.3. Tercera fotografia a la Marta Penina. Font: Elaboració pròpia

10.2.5. Ebenista i tallista



Figura 10.2.5.1. Primera fotografia a en Ricard Pascuet. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.5.2 Segona fotografia a en Ricard Pascuet. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.5.3. Tercera fotografia a en Ricard Pascuet. Font: Elaboració pròpia

10.2.6. Pastisser



Figura 10.2.6.1. Primera fotografia a en Tomàs Colomer. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.6.2. Segona fotografia a en Tomàs Colomer. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.6.3. Tercera fotografia a en Tomàs Colomer. Font: Elaboració pròpia

10.2.7. Paperera



Figura 10.2.7.1. Primera fotografia a la Victòria Rabal. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.7.2. Segona fotografia a la Victòria Rabal. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.7.3. Tercera fotografia a la Victòria Rabal. Font: Elaboració pròpia

10.2.8. Escultor i orfebre

Figura 10.2.8.1. Primera fotografia a en Roberto Fuentes. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.8.2. Segona fotografia a en Roberto Fuentes. Font: Elaboració pròpia

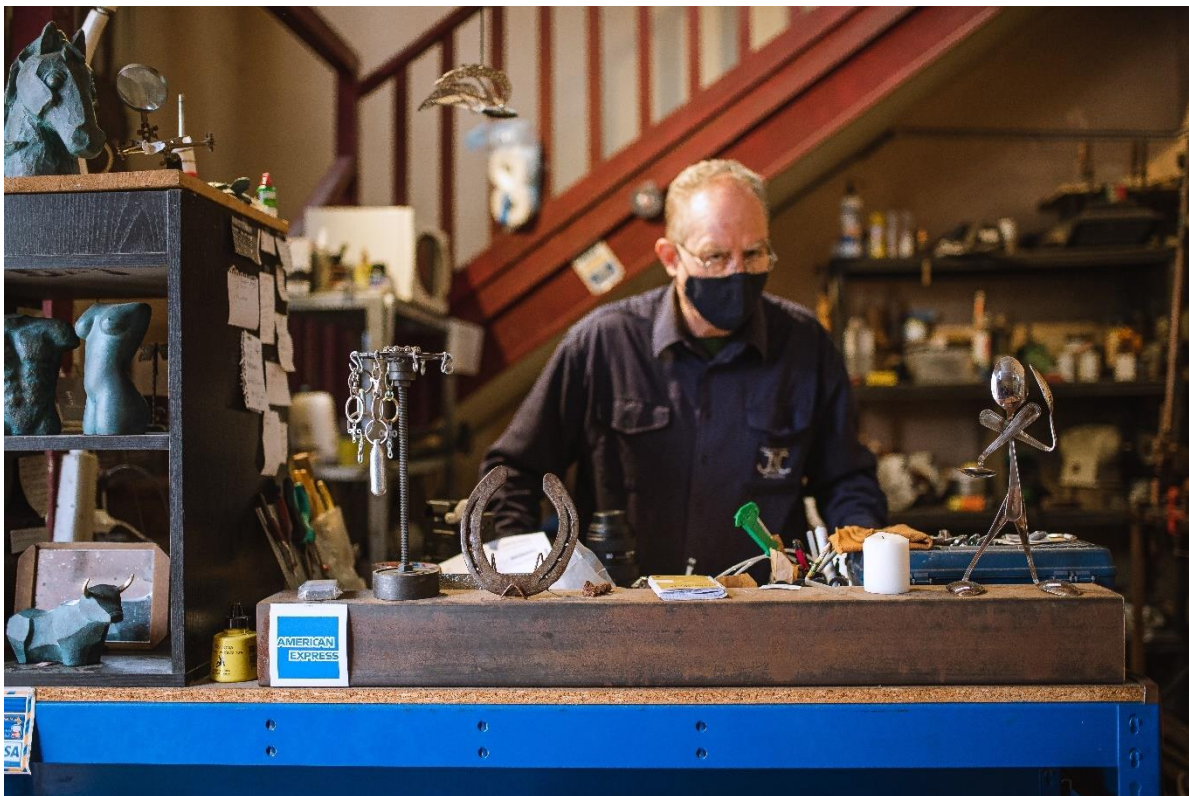


Figura 10.2.8.3. Tercera fotografia a en Roberto Fuentes. Font: Elaboració pròpia

10.2.9. Sabater



Figura 10.2.9.1. Primera fotografia a en José Antonio López. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.9.2. Segona fotografia a en José Antonio López. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.9.3. Tercera fotografia a en José Antonio López. Font: Elaboració pròpia

10.2.10. Artesana en llana i enfeltradora

Figura 10.2.10.1. Primera fotografia a la Laia Aguilà. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.10.2. Segona fotografia a la Laia Aguilà. Font: Elaboració pròpia



Figura 10.2.10.3. Tercera fotografia a la Laia Aguilà. Font: Elaboració pròpia

10.3. Altres



Figura 10.3.1. Logotip *Vila Impressor s.l.* Font: Logotip proporcionat per *Vila Impressor s.l.*

Fundació TecnoCampus
Mataró-Maresme
Avinguda d'Ernest Lluch, 32
08302 Mataró (Barcelona)
Tel. 93 169 65 01
www.tecnocampus.cat



Centres universitaris adscrits a la

